

BUITEN

9^e JAARGANG N°. 13

ZATERDAG 27 MAART 1915.

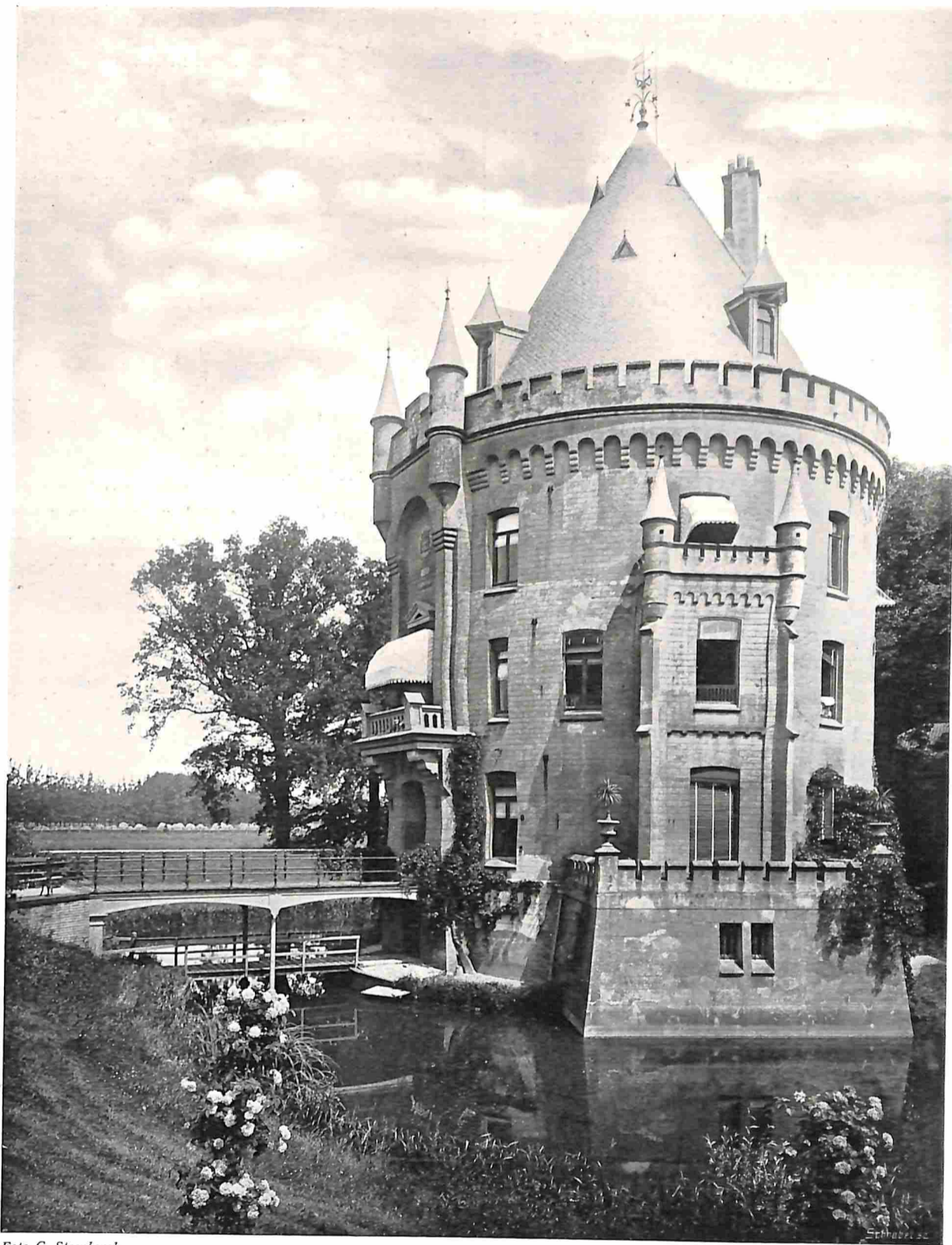

Foto C. Steenbergh.

DE GELDERSCHE TOREN BIJ DIEREN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES

INHOUD:

VADERTJE LANGBEEN, DOOR JEAN WEBSTER (I3) . . .	BLZ. 146
HET VELUWSCH LANDSCHAP, DOOR G. DE GRAAF, GE- ILLUSTREERD	BLZ. 148—151
BUITEN BEDREIGD? DOOR HAGANUS	BLZ. 149
EEN TOCHT DOOR DE DARDANELLEN IN 1770, DOOR S. VAN PRAAG	„ 151
PASSIESYMBOL EN -LEGENDEN (SLOT), DOOR G. DE GRAAF . . .	„ 151
SLANGENVANGEN, DOOR B. J. K.	„ 152
DE GELDERSCH TOREN, DOOR S., (GEÏLL.)	BLZ. 145, 152, 153
MEISJESLEED, DOOR DAVID P. ABRAHAM	BLZ. 154
WINDKORENMOLEN „RIJN EN LEK” TE WIJK-BIJ-DUUR- STEDE. ILLUSTRATIES	BLZ. 154, 155
OM EN BIJ DEN OORLOG (IX), DOOR MR. L. H. J. LAMBERTS HURRELBRINCK	BLZ. 155
EEN MOOIE BLOEMPLANT, DOOR E. TH. W., GEÏLLUSTR. „	156

VADERTJE LANGBEEN.

door JEAN WEBSTER.

(I3) (Geautoriseerde vertaling uit het Engelsch).

5 Maart.

LIEVE Vadertje Langbeen, President Cuyler hield vanavond een rede over de moderne jeugd, die hij oppervlakkig en zwak vindt. Hij zegt, dat wij de oude idealen van ernstig streven en ware studie uit het oog verliezen en deze achteruitgang in ons geslacht is vooral merkbaar in een minder eerbiedige houding tegenover onze professoren. Wij schijnen den afstand tusschen ons en onze meerderen niet meer te kennen.

Zeer deemoedig verliet ik de kapel.

Ik ben misschien ook te familiaar, Vadertje. Behoorde ik je eigenlijk niet eerbiediger en meer op een afstand te behandelen? Sa, ik ben er nu van doordrongen, dat ik dat eigenlijk doen moest. Ik wil van voren af aan beginnen.

Zeer geachte Heer Smith,

Het zal u genoeg doen te vernemen, dat ik voor mijn halfjaarlijksch examen geslaagd ben en nu in een nieuw semester begin te werken. Ik zet mijn studie in scheikunde niet langer voort doch neem de studie in de biologie op, weliswaar eenigszins aarzelend, want ik verneem, dat we regenwormen en kikkers zullen moeten ontleden.

Ik heb laatst een zeer interessante lezing over „Overblijfselen uit den Romeinschen tijd in Z. Frankrijk” aangehoord en nog nooit beter over dit onderwerp hooren spreken.

Ik lees op het oogenblik Wordsworth's „Tintern Abbey” in verband met onze colleges over de Engelsche letterkunde. Wat is dit een buitengewoon mooi werk en hoe mooi spreekt Wordsworth hier zijn gedachten over het pantheïsme uit. De romantische beweging in het begin van de vorige eeuw, uitgedrukt in de gedichten van Shelley, Byron, Keats en Wordsworth maakt op mij meer indruk dan de klassieke periode, die daaraan voorafgaat. Van gedichten gesproken, hebt U ooit dat fijne, kleine gedicht van Tennyson gelezen, de „Locksley Hall”?

Ik ga in den laatsten tijd heel geregeld naar het gymnastieklokaal. Dit is nu voorgeschreven en het zoude mij zeer veel onaangenaamheden berokkenen, indien ik deze verplichting niet zou nakomen. Wij hebben nu in het gymnastieklokaal een prachtig zwembassin van cement en marmer, een geschenk van een vroegere studente. Mijn kamergenoot, Juffrouw McBride, heeft me haar zwempak geschonken (dat was zoo gekrompen, dat zijzelve het niet langer kon dragen), en nu ga ik zwemles nemen.

Wij hadden gisterenavond heerlijk rose ijs voor dessert. Er worden bij ons alleen maar plantaardige bestanddeelen gebruikt om het eten te kleuren. Tegen het gebruik van andere kleurstoffen verzetten wij ons met alle macht, zoowel uit aesthetisch als uit hygiënisch oogpunt.

Het weer was in den laatsten tijd prachtig, heldere zonschijn

afgewisseld door enkele welkome sneeuwstormen. Mijn vriendinnen en ik hebben veel genoten op onze wandelingen voor en na de colleges — vooral van die er na.

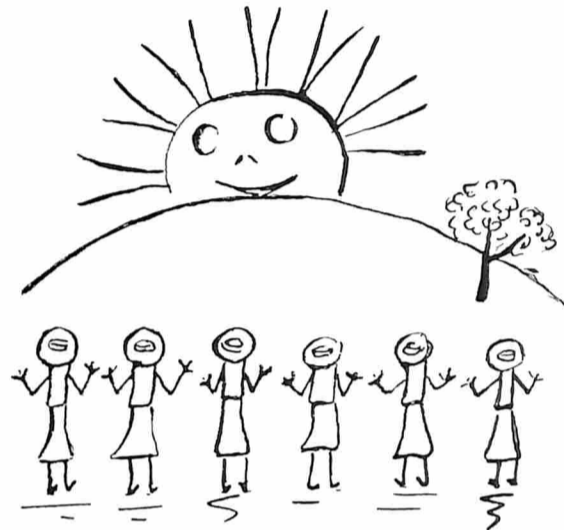
Terwijl ik de hoop uitspreek, dat gij, geachte Heer Smith, zooals gewoonlijk een goede gezondheid geniet, teeken ik
Met verschuldigde hoogachting,
Jerusha Abbott.

24 April.

Lieve Lieveling,
Eindelijk is het lente. Je moest eens zien hoe mooi het er nu bij ons uitziet! He ja, je moest toch eens zelf komen om je daarvan te overtuigen. Jongheer Jervie kwam verleden Vrijdag ook even aanwippen maar ongelukkigerwijs op een erg ongelegen oogenblik want Sallie en Julia en ik moesten juist weg om den trein te pakken. En waarheen denk je wel, dat we reisden? Naar Princeton om aan het bal en de feesten deel te nemen! Ik vroeg je niet van te voren of ik wel mocht, want ik had een voorgevoel, dat je secretaris dan weer zijn onverbiddelijk veto zou uitspreken. Maar het ging alles heel ordentelijk toe. We hadden verlof aangevraagd en Mevrouw McBride chaperonneerde ons. Wij hadden het daar dol, maar ik zal maar niet op bijzonderheden ingaan, dan ben ik heusch bang, dat mijn brief veel te lang wordt.

Zaterdag.

We zijn vanmorgen voor dag en dauw opgestaan! De nacht-waker heeft ons gewekt. We waren met ons zessen meisjes en we hebben op een komfoor koffie gezet. (Je hebt nog nooit koffie met zooveel zaksel geproefd!) En toen hebben we twee mijlen geloopt om op den top van One Tree Hill den zonsopgang te bewonderen.

Je had ons dat laatste stuk naar boven moeten zien krabbelen! De zon brandde ons in het gezicht! Je kunt je voorstellen hoe uitgehongerd we bij het ontbijt waren!

Lieve deugd, ik schijn vandaag wel een erg uitroeperigen stijl te hebben! Kijk eens naar al die uitroepetekens op die eene bladzij.

Ik wou je eigenlijk eens heel veel vertellen over de uitbottende boomen en het nieuwe sintelpad, dat nu naar het sportveld leidt en over de afschuwelijke les, die wij voor morgen voor ontleedkunde moeten leeren en over de nieuwe bootjes op het meer en over Catharina Prentiss, die longontsteking heeft en over Prexy's Angora-katje, dat van huis is wegeloopen en twee weken hier op Fergusen Hall heeft gelogeed totdat een van de kamermeisjes het weer heeft teruggebracht. En dan over mijn drie japonnen, wit en roze en blauw mousseline met een daarbij passende hoed — maar, Vadertje, ik ben heusch te slaperig. Ik gebruik dit maar heel zelden als excuus, is het niet, en heusch, een meisjes-universiteit is een heel drukke plaats en wij zijn dikwijls erg moe tegen den avond, vooral als onze dag al voor zonsopgang begint.

Je je liefhebbende kleine Judy.

Lieve Vadertje Langbeen,

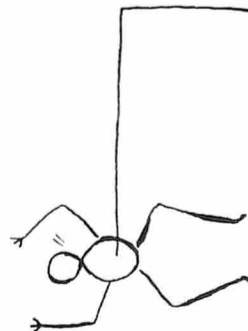
15 Mei.

Hoort het tot de goede manieren om recht voor je uit te staren, wanneer je in de tram zit, en

du niet rond te kijken?

Een heel mooie dame in een prachtige fluweelen mantel stapte vandaag in de tram en zat wel 15 minuten lang met een wezenloos gezicht naar een reclameplaat van bretels te staren. Ik vind het niet erg beleefd als je iedereen negeert, het lijkt wel of je jezelf de eenige gewichtige persoon in den tramwagen vindt. In elk geval gaat er dan een heeleboel voor je verloren als je aldoor naar zoo'n vervol interessante menschentypes bestudeerd.

Deze brief is alweer geïllustreerd, zooals je ziet.

Het heeft wel veel van een spin, die aan een touw spartelt, maar in werkelijkheid is het een afbeelding van Judy, die in het bassin in het gymnastieklokaal zwemmen leert.

De zwemjuffrouw haakt een touw aan een ring aan mijn zwemgordel vast en laat dat touw over een katrol aan de zoldering loopen. Het zou een prachtig systeem zijn als je vertrouwen in de juffrouw had, maar ik ben altijd bang, dat ze het touw zal laten glippen, dus houd ik één angstig oog op haar gericht, terwijl ik met het andere mijn zwembewegingen volg en door dit verdeelen van mijn opmerkzaamheid tusschen haar en het water maak ik geen reusachtige vorderingen.

Het weer is erg veranderlijk in den laatsten tijd. Het regende toen ik begon te schrijven en nu schijnt de zon weer. Sallie en ik gaan tennissen en ik heb daardoor meteen een excuus om voor de gymnastiek oefeningen te spijbelen.

Een week later.

Ik had dezen brief eigenlijk al lang moeten afschrijven, maar ik kwam er niet toe. Je vindt het niet zoo heel erg, hè Vadertje, al schrijf ik je ook erg ongeregeld. Ik vind het heusch heerlijk om aan je te schrijven, het geeft me zoo'n heerlijk gevoel, net alsof ik ook familie heb. Wil ik je eens iets vertellen? Je bent niet meer de eenige man, aan wien ik schrijf. Er zijn er nog twee andere. Ik heb dezen winter heerlijk uitvoerige brieven gekregen van Jongheer Jervie (met getikte enveloppes, dus weet Julia er gelukkig niets van). Heb je ooit zoo iets shockings gehoord? En haast elke week komt er een erg verward epistel, meestal op geel blocnote-papier, uit Princeton. En dat alles beantwoord ik met de promptheid van een zakenman. Dus zie je, dat er niet meer zoo'n groot verschil tusschen mij en andere meisjes bestaat. Ik krijg ook brieven.

Heb ik je al verteld, dat ik gekozen ben tot lid van de dramatische club van de Seniors? De organisatie is erg deftig: maar 75 leden worden uit de 1000 meisjes gekozen. Vind je, dat ik als consequente socialiste daarvan deel kan uitmaken?

Waarmee denk je wel, dat ik op het oogenblik voor sociologie bezig ben? Figurez-vous, ik schrijf een proefschrift over „De zorg voor minvermogene kinderen"! De prof. heeft de papiertjes met de onderwerpen eerst alle door elkaar geschud en heeft er ons toen elk eentje laten trekken. En ik trok dit. C'est drôle ça, n'est-ce pas?

Daar gaat de gong voor het eten. Als ik nu langs de bus ga, kan ik je brief posten.

Veel liefs van
J.

Lieve Vadertje,

4 Juni.

We hebben het vreeselijk druk. Over 10 dagen promotiedag! Morgen beginnen de examens. We hebben nog een macht ervoor te werken en daarbij is het zoo heerlijk mooi buiten, dat het me aan mijn hart gaat, er niet uit te mogen.

Maar kom, het is haast vacantie. Julia gaat dezen zomer naar Europa, voor de vierde keer al. Zeg, het gaat hier op aarde toch niet eerlijk toe. Sallie gaat als gewoonlijk weer naar Adirondacks en wat denk je wel, dat ik ga doen? Je mag drie keer raden. „Lock Willow". Mis! „Naar Adirondacks met Sallie?" Mis! (Dat probeer ik niet nog eens, de teleurstelling van het vorig jaar zit er nog te versch in). Kun je nu niets anders raden? Zeg, jij hebt toch ook niet veel verbeeldingskracht. Ik zal het je dan maar zeggen, tenminste, als je me belooft nu niet weer een macht bezwaren te maken. Ik waarschuw je secretaris van te voren, dat ik vast besloten ben mijn zin door te zetten.

Ik ga dezen zomer naar zee met Mevrouw Charles Paterson en haar dochters. De oudste moet komend najaar naar College en nu ga ik haar een beetje bijwerken. Ik ontmoette Mevrouw Paterson bij de McBrides. Ze is een erg lieve dame. Haar jongste dochtertje geef ik les in Engelsch en Latijn maar ik zal toch ook nog een beetje tijd voor mezelf overhouden en elke maand verdien ik daar nog \$ 50.— mee. Vind je dat ook niet ontzaggelijk veel geld? Ze bood het mezelf aan, ik had heusch niet meer dan \$ 25.— durven vragen.

Ik blijf in Magnolia (daar gaan ze heen) tot 1 September en dan zal ik nog een week of drie naar Lock Willow kunnen. Ik vind het erg leuk om de Semples en alle dieren daar eens weer te zien.

Wat zeg je nu van mijn programma? Je ziet, dat ik al heelemaal onafhankelijk begin te worden. Jij hebt me leeren staan en nu kan ik ook haast loopen.

De promotiedag in Princeton en onze examens vallen juist samen. Vreeselijk jammer, hè? Sallie en ik waren er zoo dolgraag op den promotiedag heengegaan, maar dat is nu natuurlijk onmogelijk.

Dag Vadertje, geniet maar van den zomer en kom in het najaar maar goed uitgerust terug. (Dat zeg ik je nu maar voor, jij moet dat natuurlijk tegen mij zeggen). Ik heb er geen flauw benul van, wat jij wel in den zomer doet en hoe je jezelf amuseert. Ik kan me je omgeving ook heelemaal niet voorstellen. Speel je golf of ga je op de jacht of rijd je paard of lig je languit in de zon te droomen?

In elk geval, hoe je den zomer ook doorbrengt, geniet ervan en vergeet Judy niet.

10 Juni.

Liefste Vadertje,

Dit is de moeilijkste brief, dien ik ooit heb geschreven, maar

ik heb bij mezelf ernstig overlegd, wat me te doen staat en nu kan ik niet meer van mijn plan afwijken. Het is allerliefst en heel edelmoedig van je, dat je me dezen zomer naar Europa wilt sturen. Toen ik je brief pas kreeg, was ik half dronken van geluk. Maar daarna . . . daarna wist ik ook, dat ik het niet mocht aannemen. Het zou al te onlogisch van me zijn, om je geld voor de Universiteit te weigeren, maar het wel voor mijn plezier aan te nemen. Je moet me niet te veel een weeldeventje willen geven. Als je iets nooit hebt gekend, mis je het ook niet, maar het is vreeselijk hard en moeilijk je later dingen te ontwennen, waarvan je al dacht, dat ze je gewoonweg toekwamen. Het is al moeilijk om in het samenleven met Sallie en Julia mijn stoïcijnse onverschilligheid te bewaren. Zij hebben van kind af aan alles gekregen en aanvaardden het geluk als iets wat hun toekomt. Zij denken dat het Leven hun alles verschuldigd is, wat ze maar wenschen. Misschien is dat ook wel zoo. In elk geval schijnt het Leven zijn schuld te kennen en geeft het hun alles. Maar mij is het niets verschuldigd en het heeft mij dat ook al van jongs af aan duidelijk gemaakt. Ik heb hoegenaamd geen recht op crediet, want er zal een tijd komen, waarin het Leven mijn aanspraken zal verwerpen.

Ik praat er nu eigenlijk zoo'n beetje om heen maar toch begrijp je zeker wel, wat ik ermee wil zeggen. Ik elk geval voel ik duidelijk, dat het voor mij het beste is om dezen zomer lessen te geven en te beginnen, voor mijn eigen onderhoud te zorgen.

Magnolia.

4 dagen later.

Ik had dat alles juist geschreven toen — ja, wat denk je wel, dat er toen gebeurde? — De meid kwam binnen met een kaartje van Jongheer Jervie. Hij gaat dezen zomer naar Europa, niet met Julia en haar familie, maar heelemaal alleen. Ik zei hem, dat jij me had uitgenoodigd om onder de hoede van een oudere dame met een heele troep jonge meisjes ook naar Europa te gaan. Ik heb hem al eens over jou gesproken, lieveling, d.w.z., hij weet, dat mijn Vader en Moeder gestorven zijn en dat een lieve, oude heer me naar College heeft gestuurd. Maar ik had niet den moed om hem over het John Grier Home en de rest te spreken. Hij denkt, dat jij mijn voorged bent en een goede huisvriend. Ik heb hem nooit verteld, dat ik je niet eens ken. Dat zou al te gek zijn.

In elk geval raadde hij me erg aan om naar Europa te gaan. Hij zei, dat het bepaald noodzakelijk voor mijn opleiding was en dat ik het niet mocht weigeren en ook, dat hij zoowat gelijk met mij in Parijs zou zijn en dat ik dan wel eens van onder de hoede van de chaperonne weg kon vluchten en met hem in een aardig, buitenlandsch restaurant kon dineeren.

Om je de waarheid te bekennen, het was erg verleidelijk, Vader-tje. Ik bezweek haast en als hij niet zoo'n dictators-air had aangenomen, was ik heel en al bezweken. Ik geef dikwijls toe wanneer iemand vriendelijk, geduldig met me spreekt maar ik kan het niet hebben, dat ze me willen dwingen. Hij zei, dat ik een dom, dwaas-romantisch, onredelijk, idioot, onhandelbaar kind was (dit zijn een paar van zijn liefelijke benamingen, de rest ontging me) en dat ik niet wist, wat goed voor me was. Dat moest ik maar aan het oordeel van oudere menschen overlaten. We hebben haast gekibbel. Misschien deden we dat ook wel.

In elk geval, ik heb toen in alle haast mijn koffers gepakt en ben hierheen gereisd. Ik dacht, dat het beter was, dat mijn schepen achter me verbrand waren wanneer ik je weer zou schrijven. En ik kan nu mijn brief ook afmaken.

Ik zit hier nu in Cliff Top (de naam van Mevrouw Paterson's buitenhuisje). Mijn koffers zijn uitgepakt en ik heb ook samen met Florence — de jongste — den strijd tegen de verbuigingen opgenomen. En dat is me een zware strijd! Zij is een buitengewoon verwend kind. Ik zal haar eerst moeten leeren hoe ze moet werken. Ze heeft haar heele leventje nog nooit over iets gewichtigers gedacht dan over roomijs en spuitwater.

Wij gebruiken een rustig hoekje, op een van de rotsen, voor leerkamer (Mevrouw Paterson wenscht, dat ik haar buiten les geef) en ik wil je wel bekennen, dat het mij ook moeilijk valt om mijn gedachten bij het werk te houden met de blauwe zee en de schepen voor oogen. En als ik dan denk, dat ik ook op zoo'n schip had kunnen zijn en vreemde landen had kunnen zien . . . Maar ik wil aan niets anders dan aan de Latijnsche grammatica denken.

De voorzetsels a of ab, absque, coram, cum, de, e of ex, prae, pro, sine, tenus, in, subter, sub en super regeeren den ablativus.

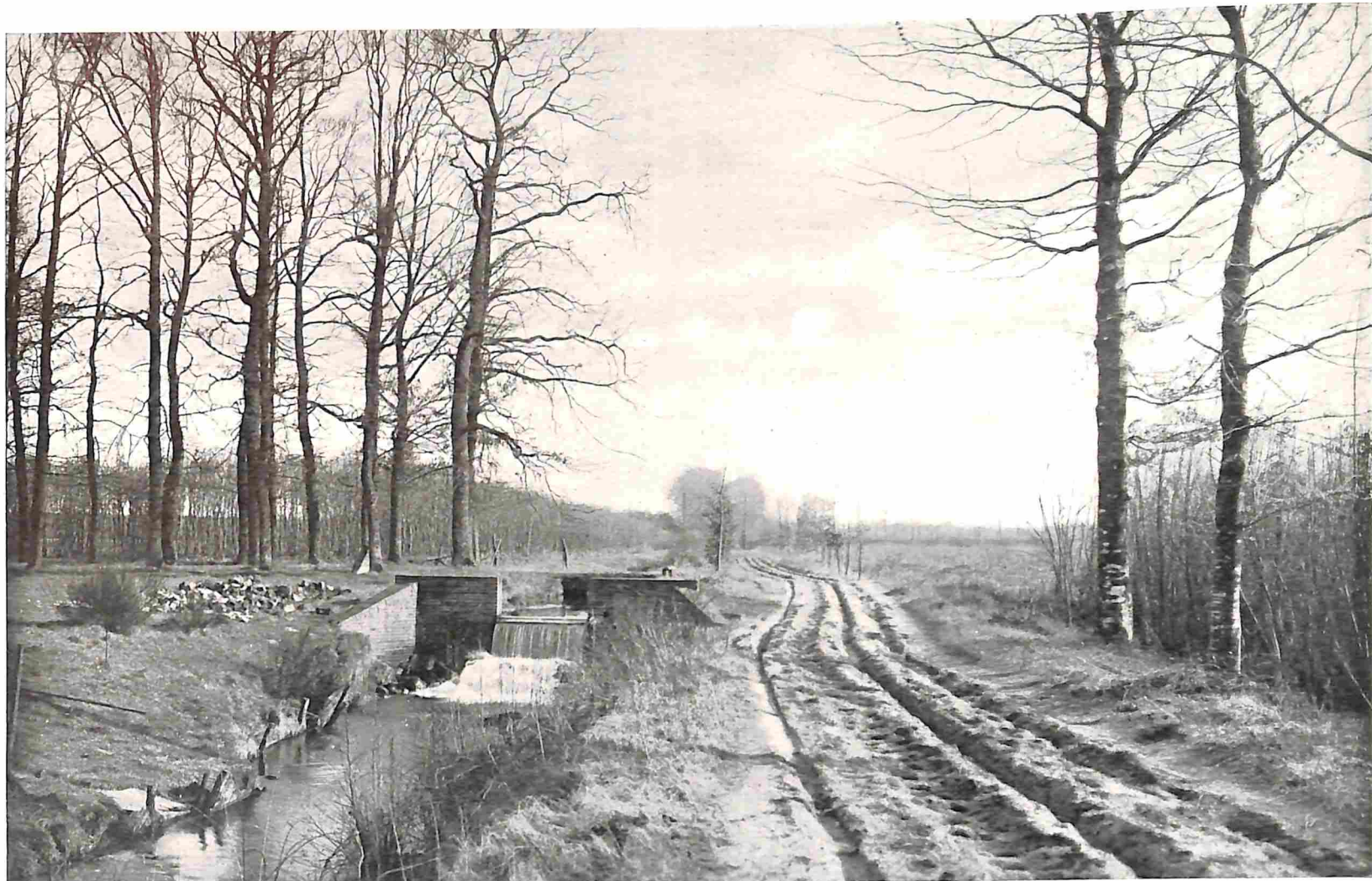
Zoo zie je, Vadertje, dat ik hard kan werken, zelfs met de meest verleidelijke beelden voor oogen. Toe, wees niet boos op me en denk nu niet, dat ik je goedheid niet op prijs stel. Want dat doe ik wel. Altijd, altijd. De eenige manier, waarop ik je ooit mijn dankbaarheid kan bewijzen is door een Zeer Nuttig Burger te worden. (Zijn vrouwen ook burgers, ik geloof het eigenlijk niet). En als je dan naar me kijkt, kun je bij jezelf zeggen: ik schonk de wereld deze Zeer Nuttige Vrouw.

Dat klinkt als een klok, hè Vadertje, maar laat ik je niet misleiden. Ik denk dikwijls, dat ik heelemaal niets bijzonders heb. Het is gek, nu al zoo ver vooruit te spreken, maar toch geloof ik heusch niet, dat ik ooit iets anders dan een heel gewone, middelmatige vrouw zal worden. Misschien zal ik een ondernemend man trouwen en hem bij zijn werk inspireeren.

Altijd,

(Wordt vervolgd).

Je Judy.

HET VELUWSCHE LANDSCHAP. LANGS DE BEEK.

HET VELUWSCHE LANDSCHAP.

TOEN we, nog als kleine Veluwsche jongens, in onze vacantedagen logeeren gingen bij de Betuwsche familie, ontmoetten we daar in het vlakke land vijanden. Het waren eigen neven en hun dorpsgenooten, jongens evenals wij, doch tusschen ons stond de afkomst uit andere streek. Bij verschil van meening kregen we scheldwoorden naar ons hoofd met het predicaat „Bergsche”, en mochten zij zich al superieur aan de Bergschen voelen, wij van onzen kant zeiden droogjes: Was je het maar! en kwamen zoo noodig met de vuist op voor het gesmade Bergsche land.

Want dat land, door hen niet anders aanschouwd dan als een blauwende heuvelenreeks, welke naar het noorden hun einder over den Rijn afsloot, hadden wij lief. De bergen, waartegen zij uit hun vruchtbare Bat-ouwe opzagen en waarachter ze de Vale-ouwe, het land van den armoedigen, schralen zandgrond wisten, waren onze bergen. Zij met hun vlakke weiden, kleiakkers en boomgaarden leefden daar bij de gratie van zware dijken en wij, van onze hoogten ginds, keken hoog daarover henen. Zij kenden niet dat opklimmen naar telkens hooger heuvel om uit te zien over al, wat daaronder zich glooiend strekte naar dal of vallei.

We weten wel, de Veluwsche heuvelen zijn zoo hoog niet, de dalen zijn er niet bijster diep, — maar voor onze jeugdooien waren ze dat wel; we zagen hoe de menschen uit lagere streken onze Veluwe bezochten om onze bergen te beklimmen, om de bosschen van onze hooge zandgronden te bewonderen en, — als de Watergeuzen deden, — we aanvaardden den scheldnaam Bergschen als een eernaam, waarvoor we het opnamen tegen het volk van de klei.

De jaren kwamen en gingen sedert dien tijd; wat bleef was de liefde voor den Veluwschen geboortegrond; al ging er ook verloren van het eigenaardige schoon van onze dorpen, de Veluwe laat bij haar natuurlijke gesteldheid genoeg over om er het landschap blijvend onze bewondering te kunnen schenken. Over het algemeen ging er bij de uitbreiding der dorpen door modernen aanbouw veel verloren van het eigenaardige Veluwsche dorps-schoon, terwijl om de dorpen heen de cultuur van woeste gronden in de laatste eeuw veel van het inderdaad woeste, moeilijk begaanbare en daardoor ongerepte natuurlandschap van karakter deed veranderen, al kwam de bebossing daarvoor veel ander moois in de plaats brengen.

Een der zich aan den wandelaar over de Veluwe opdringende karaktertrekken van het Veluwsche land is de ouderdom van den grond. Men voelt die in de formatie; lang, zeer lang geleden moeten daar ontzettende natuurkrachten gewerkt hebben, om zulk een glooienden bodem te vormen en nog steeds zijn water, wind en boomgroei er factoren, welke op geheel natuurlijke

wijze andere aspecten in het landschap te voorschijn roepen.

Wie zijn blik laat glijden over dit land met zijn natuurlijke zee- en riviergrenzen, moet wel belangstellen in zijn wording. Ontstaan aan den voet der Noorsche gletschers, waar het Rijnwater zich een weg naar zee baande, vertoont dit gemengde diluvium de sporen zijner afkomst onmiskenbaar in zijn bodemgesteldheid.

De grintheuvels dragen verbrokkelde, erratische gesteenten uit den Scandinavischen ijstijd naast het fijnere grint, eenmaal door de Rijnbeddingen over het vlakke land gevoerd. In het hartje der Veluwe rijzen Imbosch, Torensberg en meer hooge punten van het deels met zand overstoven plateau, vanwaar de afwatering zich een weg door de heuvelen brak naar zee of rivier.

* * *

Dit geologisch merkwaardige land heeft, op het voetspoor van den grooten Staring, tot in onze dagen belangstelling gehad en verrassingen gebracht, waarvan het onderzoek naar löss-vorming in het zuid-oosten nog voor enkele jaren blijk gaf. Op verschillende plaatsen is de grintbodem der Veluwe met lemlagen doortrokken, wat het doordringen van het hemelwater naar de diepten tegenhield, zoodat het zich verzamelde tot bronnen, waaruit de beken ontsproten, eerst door heide en bosch zich slingerend, om verder in groen land zich te verliezen en zee-waarts te vloeien. Of het water verzamelde zich op het hooge land tot enkele meertjes, kommen of flesschen, groene oazen scheppend midden in de dorre heidevelden, door de eeuwen heen woonsteden of pleisterplaatsen voor de opeenvolgende menschengeslachten aanwijzend. We denken aan het Uddelermeer met zijn Hunneschans, in welks nabijheid eens een burcht van Friesche koningen gestaan moet hebben, aan het Bleekermeer van der Germanen God Thor liet werpen, alles in de vroegste eeuwen onzer jaartelling.

Vanuit de Geldersche vallei of het IJsseldal woelden de Zuidwester- of Noordoosterstormen het zand bloot aan der heuvelen holle wegen, tot waar deze zandstuivingen weer stuitten tegen hoogere bodemkernen met vasten grintgrond.

Zoo ontstonden b.v. al die uitgestrekte zandvlakten, het Wekeromsche, Otterloosche, Harskamper, Kortwijker of Garderensche zand, terwijl de dalkommen aan den rand der Geldersche Vallei zich verdiepten naast den keten der zachtglooiende Neder-Veluwsche grintheuvelen.

(Slot volgt).

Overneming verboden.

G. DE GRAAF.

Foto Aug. E. W. Vogt.

HET VELUWSCHE LANDSCHAP. 'S MORGENS VOOR DEN SCHAPENSTAL.

„BUITEN” BEDREIGD?

DE HEIRWEG DOOR HET HAAGSCHE BOSCH.

IS er werkelijk gevaar, ernstig gevaar, dat binnenkort een weg van ongeveer 25 Meter breedte, dwars door het Haagsche Bosch heen, de auto's in de gelegenheid zal stellen een, twee of drie, wellicht zelfs vier of vijf minuten eerder, van het Roomhuis de Boschbrug, tegenover het Korte Voorhout, te bereiken?

Ziet daar een vraag, die vele pennen in beweging brengt, vele tongen doet ratelen en vele menschen boos laat doen... niet het minst de menschen, die het Haagsche Bosch slechts kennen op 2 en 31 Augustus, mitsgaders op de concertdagen van „de Tent”.

Eerlijk gezegd, tegenover alle goedbedoelde pogingen om „buiten” te redden, sta ik niet een klein beetje, maar heel erg schamper. De beweging tegen den 25 Meter breeden weg komt ongeveer 25 jaar te vroeg. Over 25 jaar zijn alle knusse oude heertjes, die thans hun digestie-wandelingetje in het Haagsche Bosch maken, dood, begraven en vergeten. Over 25 jaar zijn alle geestdriftige verdedigsters en verdedigers van het Haagsche Bosch vergeten, dat ze in den jare 1915 werkelijk gedacht hebben in het Haagsche Bosch heusch „buiten” te zijn. Over 25 jaar is er geen klein kind meer in Nederland, dat niet met de moedermelk het besef heeft ingezogen, dat straatwegen er zijn voor de automobilisten, rijwiel-paden voor de fietsrijders en... wandelwegen voor de voetgangers — zoo er over 25 jaar tenminste nog voetgangers zijn!

Het zal over 25 jaar ook niet meer voorkomen, dat regeeringspersonen in gemoede kunnen zeggen: „automobilisten zijn menschen, die altijd verbazende haast hebben, omdat ze nergens behoeven te zijn”.

Hoe heeft de maker, neen de onvolprezen schepper van dit woord, welhaast gevleugeld woord, de automobilisten miskend!

Wanneer mevrouw de barones Van Haevezaethe, wier echtgenoot tien jaar in Leiden heeft gestudeerd, nimmer is gepromoveerd, vervolgens kamerheer is geworden, na tevoren lid van de Club op het Lange Voorhout te zijn geweest — en te zijn gebleven! — wanneer mevrouw Van Haevezaethe, na de lunch, nog tal van besognes in Den Haag heeft te doen, en vier jours heeft te bezoeken, dan kan het niet anders of iedere minuut is een uur waard! Stapt mevrouw dus ergens op Wassenaar in de ruime limousine, dan rijdt Henri, de chauffeur, wat hij rijden kan, opdat mevrouw vijf minuten eerder op de Lange Vijverberg ten huize van de

echtgenoot van den ambassadeur van het Duitse Rijk kan zijn.

Dat mevrouw de barones Van Haevezaethe gemakkelijk vijftien minuten op de verzorging van haar toilet had kunnen uitsparen, zoodat de vijf minuten winste, door snel rijden verkregen, slechts luttel zijn, gaat geen woordvoerder in Eerste of Tweede Kamer van de Staten-Generaal aan. Mevrouw had haast, ze moest wèl ergens zijn; mais fi donc, wie spreekt mij tegen?

Voor mevrouw Jansen, wier man — de heer Jansen is de man van mevrouw Jansen, gelijk A. B. C. D. E. F. G. baron van Haevezaethe de echtgenoot van mevrouw de barones Van Haevezaethe is — te Rotterdam een fortuin heeft gemaakt in mest, margarine, leege petroleumblikken, oud ijzer, of een aanverwant artikel; voor mevrouw Jansen staat de zaak er nog veel zwaarwichtiger voor.

Mevrouw Jansen, die den Westersingel te Rotterdam — huis met twintig kamers — verlaten heeft voor het villapark te Wassenaar — huis met dertig kamers — voelt zich in die dertig leege kamers nog eenzamer dan vroeger in de twintig leege vertrekken. Geen wonder!

Moet men in Rotterdam heeten: Havelaar, de Monchy, Mees, Dutilh, om in tel te wezen, in Wassenaar dient men kwartieren te hebben, benevens een voorvader, die door Lodewijk XIV diep vernederd is — hoe dieper de vernedering in 1672, des te hooger de eere in 1915!

Mevrouw Jansen, geboren mejuffrouw Pietersen, heeft geen kwartieren en geen voorouders — gelukkig, ja ronduit gezegd: gelukkig; de oude Pietersen en moeder Pietersen zijn al vele jaren ter ziele, gelijk er ook geen oude Jansen, of zorgzame moeder Jansen, meer bestaat.

Mevrouw Jansen moet niet naar één jour in Den Haag, maar heel gewoon theedrinken in Restaurant Royal, Princess' Room, Hotel Central, bij Bakker, Lensvelt of Van Veen. Mevrouw Jansen heeft een zware zescylinder Mercédès, 60 H. P., geschikt om er mee, door Duitschland, Zwitserland en Italië, naar Nice te rijden en twee maanden later, over Parijs, mee op Wassenaar terug te keeren.

Vóór haar wagen rijdt de limousine van mevrouw de barones Van Haevezaethe, een niet te dure viercilinder Delahaye, 24 H.P. In dit aardsche leven heeft mevrouw Jansen slechts één ding vóór op mevrouw de barones Van Haevezaethe: meer geld, d.w.z. meer paardekrachten, meer kamers, meer grondbelasting, meer personeel, meer van alles... uitgezonderd voorouders en kwartieren natuurlijk.

Mevrouw Jansen heeft dus ook recht op meer snelheid; waarvoor kóópt men anders meer cylinders en meer H. P.'s? En Willem, groot geworden met de Jansen's, heeft nog niet de Delahaye van Henri gezien — in chauffeurskringen is een wagen immer *van* de chauffeur, nooit *van* den eigenaar, krachtens artikel zooveel van het B. W. — of hij laat de claxon brullen, geeft een vingerduwtje aan de handle, de Mercédès springt vooruit en Henri moet rechts uithalen — de harde wet van den weg! — om Willem met *zijn* zwaren wagen langs zich te laten daveren.

Wanneer mevrouw Jansen voor Hotel Central uitstapt, waar de thee en het geroosterd brood reeds geuren, dan zegt ze zielstevreden: „Willem je hebt vandaag weer héél goed gereden; ik zal het aan meneer zeggen!” (Willem berekent, dat dit het hooger opvoeren van banden-, olie- en benzine-rekening mogelijk zal maken).

Dit is een lange uitwijding geworden, die nochtans noodig was om ieder duidelijk te maken, dat automobilisten geen menschen zijn, die altijd verbazende haast hebben, omdat ze nergens behoeven te zijn. Ik verzeker u allen in gemoede, dat mevrouw Van Haevezaethe en mevrouw Jansen *wél* ergens moesten wezen en dat de ergernis van mevrouw Van Haevezaethe, die „*voorbij*” is gereden, benevens de vreugde van mevrouw Jansen, die „*voorbij*” gereden heeft, ongetwijfeld twee kippen en één hond waard zijn.

Teruggekeerd tot onze schapen — is dit niet een allerbedenklijkst gallicisme? — valt het bezwaarlijk te ontkennen, dat de beweging tegen den 25 Meter breeden weg ongeveer 25 jaar te vroeg komt... tenzij men zou willen beweren: 25 jaar te laat. Dit is trouwens in het wezen der zaak hetzelfde.

In 1890 zou de weg aangelegd zijn, zonder andere tegenwerping dan de volgende zinsnede in het Voorloopig Verslag: „Door eenige leden werd de onwenselijkheid van den aanleg van een zoo breeden weg door het Haagsche Bosch betoogd; men meende, dat daardoor het natuurschoon ernstig zou worden geschonden. Door meerdere leden werd dit bezwaar niet gedeeld”.

(In het voorbijgaan één vraag: waar leeren de ambtenaren ter griffie van de Tweede Kamer dit afschuwelijke Nederlandsch, dat ten overvloede steeds in den lijdenden vorm verloopt?)

In 1940 zou de weg aangelegd zijn, zonder eenige tegenwerping, omdat er dan wellicht geen Voorloopige Verslagen en geen Staten-Generaal meer zullen bestaan; hiermede is zeer onwijsgeerig de eeuw van verlicht despotisme aangeduid. Maar gesteld, dat in 1940 Voorloopige Verslagen en Staten-Generaal nog welige uitwassen zijn van den Staat der Nederlanden, dan zou ook in dat geval de weg er zonder slag of stoot komen, daar de categorie wandelaars in 1940 tot smalle boschpaadjes en eenzame duinpartijen zal zijn teruggedrongen.

Het is dus wel héél jammer, dat we nog leven in 1915 en zorgen koesteren, die we in 1890 niet hebben gekend en in 1940 zullen hebben vergeten.

Mij lijkt de heirbaan door de restanten van het Haagsche Bosch een boven en voor alles verkieslijk plan; alleen 25 Meter is niet breed genoeg; 30 Meter zou meer van mijn gading zijn. Mag ook ik mijn plan ontvouwen?

Wanneer het Haagsche Bosch in twee deelen is gekapt en het snelverkeer door het bosch suist, komt Den Haag nieuw bloed en nieuw leven toevloeien: een auto, bemand met vier personen verteert meer in 's-Gravenhage en Scheveningen dan vierhonderd wandelaars, die hoogstens één dubbeltje aan de elektrische tram hebben geofferd. Het pleit dus voor de opvatting van het Haagsche

zakelijke leven, dat één auto in de hand meer waard is dan vierhonderd wandelaars in de lucht!

Maar nietwaar, ook wanneer het Haagsche Bosch in tweeën is gehakt, bestaat de mogelijkheid, dat een eigenzinnig wandelaar — zóó zijn er! — het in zijn hoofd krijgt, na een bezoek aan het Zuidelijk deel van het Bosch, bij de vijvers, ook een wandelingetje te willen maken door het meer glooiende Noordelijk deel van het Bosch. Daartoe zal de wandelaar de heirbaan van 25 Meter hebben over te steken, waarover de auto's in eidelooze rijen open af-snellen. Hoe raakt de wandelaar aan gene zijde van de heirbaan?

De oplossing van dit vraagstuk houdt nauw verband met mijn voorstel den weg tot ongeveer 30 Meter te verbreedden. Fatscenshalve, d.w.z. zoolang het geslacht wandelaars niet is uitgestorven, dient men midden op den weg een vluchtheuvel aan te leggen; wellicht is vluchtweg hier beter woord. Want, nietwaar, zoolang er menschen gevonden zullen worden, die begeeren de heirbaan over te steken, dient de overheid dit mogelijk te maken, ook zonder onvermijdelijk verlies van armen en beenen, lichaam, ziel en zaligheid.

Het instituut van de verkeersagenten is geknipt om hier breeder werkkring te krijgen. De werkwijze van bedoelde verkeersagenten stel ik mij op den vluchtweg, die midden over de heirbaan loopt, aldus voor.

Op verschillende punten, daartoe bij gemeentelijke verordening nader te omschrijven, verschaft het bestuur van de gemeente 's-Gravenhage aan voetgangers gelegenheid de heirbaan over te steken. Wie buiten deze punten van overgang den weg oversteekt, is niet strafbaar; onze Nederlandsche volksaard zou ongetwijfeld tegen het wél strafbaar stellen in verzet komen; alleen kan uit dit onreglementaire oversteken van den weg en de daaruit wellicht voorkomende ongevallen nimmer voor den voetganger een eisch tot schadevergoeding voortvloeien. Daarentegen heeft de automobilbestuurder tegen dezen onreglementaire voetganger wel een eisch tot schadevergoeding, indien door te heftig remmen of door aanrijding aan het motorrijtuig eenige schade mocht worden veroorzaakt, van welken aard ook. Op die manier is onreglementair oversteken van de heirbaan vrijwel uitgesloten.

Op de daartoe aangewezen punten verzamelt de Bosch-verkeersagent de voetgangers tot er b.v. minstens tien bijeen zijn — voetgangers hebben den tijd aan zich, automobilisten niet. Dan stremt de verkeersagent door een heerschend stokgebaar, hetzij de op-, hetzij de afgaande stroom auto's. Vervolgens voert de verkeersagent zijn tiental geduldige schapen op den vluchtweg, midden op de heirbaan. Onmiddellijk herneemt het gestremde op-, of afgaande verkeer zijn loop, neen, zijn ren — tijd is geld!

Op den vluchtweg scheppen de geduldige schapen eenige minuten adem, dan stremt de Bosch-agent met een nieuw heerschend stokgebaar het af- of opgaand verkeer en vertrouwensvol verlaat de schare den vluchtweg om in de duistere paden van het Bosch te verdwijnen. Als het laatste schaap over den weg is gegaan, rennen de wagens verder, zoo spoedig de stok van den Bosch-verkeersagent een dalende beweging maakt.

Waar aanleg van den vluchtweg, midden op de heirbaan, dus onvermijdelijk is, zal het een ieder duidelijk wezen, waarom verbredening van de heirbaan van 25 Meter tot 30 Meter eisch van noodzakelijkheid mag heeten.

Waarom zouden we voor de volgende 25 jaar niet onze geveinsde zorgen tot 30 Meter laten uitdijen, waar 25 Meter natuurschoon-leed onafwijsbaar schijnt? In 1940 is toch alle zorg vergeten — bij gebrek aan voetgangers!

Ten slotte, en in trouwe, kunnen die voetgangers tusschen 1915 en 1940 het Haagsche Bosch niet heelemaal vermijden? Er zijn toch nog de Scheveningsche Boschjes, Zorgvliet, de Boschjes van Poot, tal van onbekende duinpaden en het breede strand, waar de automobielen niet komen, waar snelverkeer onbekend is, om de zeer gerieflijke reden, dat er heelemaal geen verkeer is.

Meent men werkelijk, dat „buiten” bedreigd is?

Och kom, wie noemt het Haagsche Bosch nu nog „buiten”!

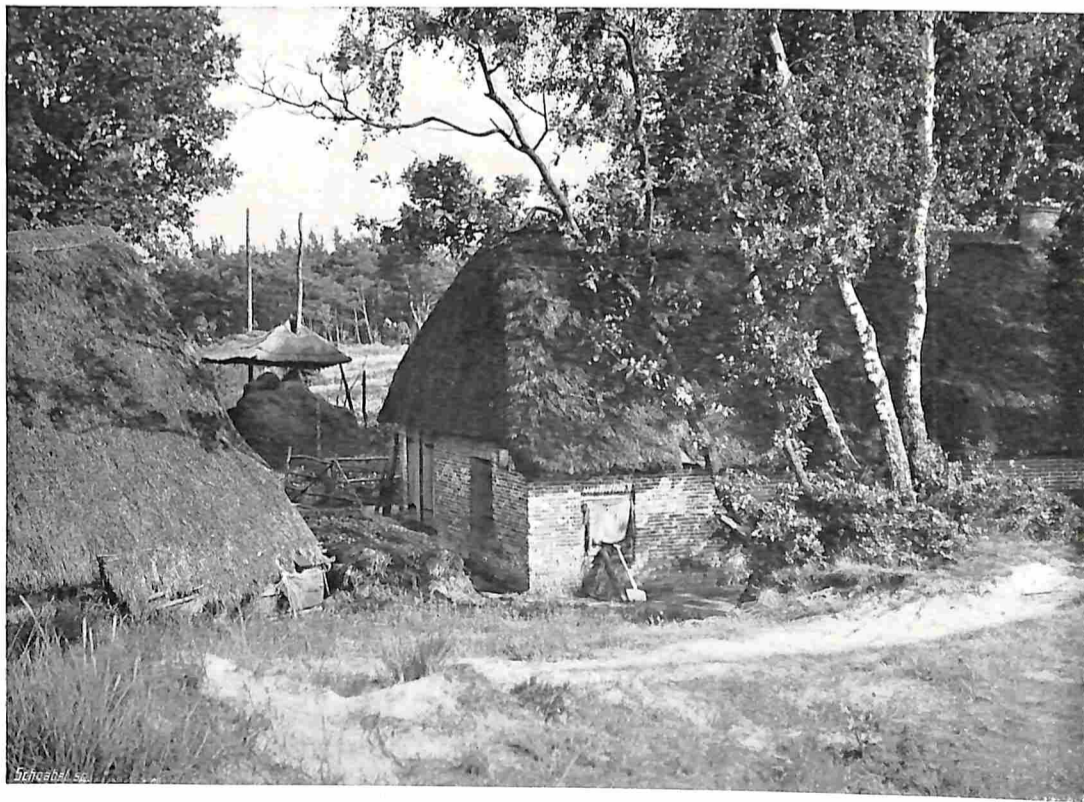
Hoe paradoxaal dit ook moge klinken: *buiten bedreigd is buiten ontdekt!*

Van den nieuwen breeden snelverkeersweg door 't Haagsche Bosch ben ik één der meest warme voorstanders. Mits van 25 tot 30 Meter verbreed!

* * *
Zoo wij in Frankrijk waren, zou ik dit slotwoord niet van noode hebben. Maar in Nederland moet men op alles bedacht zijn; ik dien dus in overweging te geven dit artikel te voorzien van het ironie-teeken, ter doorboring van Nederlandsche, gemeenlijk dikhuidige schedels.

Het is niet mijn schuld, dat dit teeken nog niet uit de Nederlandsche zetkasten is verdwenen.

HAGANUS.

HET VELUWSCHE LANDSCHAP. HUISJE ONDER DE BERKEN.

EEN TOCHT DOOR DE DARDANELLEN IN 1770.

EVENALS nu meer in het bijzonder van Engeland het streven uitgaat om Griekenland in het conflict te betrekken en aan Turkije's vijanden weer een nieuwe toe te voegen, heeft ook Rusland meermalen getracht te speculeren op de Turken-haat bij de Balkanvolkeren en deze tegen de Porte uit te spelen. Zeer duidelijk komt dit wel uit in den oorlog, die Catharina II van 1768—1773 met Turkije gevoerd heeft. Ons dunkt deze oorlog ook hierom nog merkwaardig omdat ook toen een poging ondernomen werd om de Dardanellen te forceeren. Ook toen was het een Engelsch admiraal, aan wien de leiding was toevertrouwd, maar deze deed dit in Russischen staatsdienst want de Oostersche quaestie boezemde in die dagen Engeland zelf nog niet genoeg belangstelling in om actief op te treden. Dit zou eerst een halve eeuw later gebeuren.

We dienen ons, vóór we over die Dardanellen-tocht en haar gevolgen gaan spreken, eerst even te oriënteren in den gang van zaken. De antagonie tusschen Rusland en Turkije dateerde van ouds, dit conflict behoefde slechts een kleine aanleiding van buiten om in alle kracht uit te breken. Niettegenstaande de Poolsche quaestie eveneens Rusland bezig hield — niettegenstaande ook de steeds zich herhalende Tartaren invallen, wilde Catharina met alle geweld tot tuchtiging van de Porte overgang. Een ware krijgslustige stemming bezieldde haar in die dagen van 1768. „Ik vind” schreef zij „ik vind dat men van een groote last bevrijd is, die de verbeelding drukt wanneer men een vredetractaat heeft vernietigd. . . . nu zal men van ons gaan spreken, want nu zullen de Turken verslagen worden”. Op tweeërlei wijze zou Turkije worden aangevallen. Een leger zou de Krim binnentrekken, een vloot zou een directe aanval op Constantinopel beproeven. Vooral van dit laatste deel van het krijgsplan stelde Catharina zich veel voor. Maar toch, niettegenstaande al haar voorzorgen, veel bleef er in de Russische strijdmacht ongeregeld en onverzorgd. De finantiën waren in allerbedroeftsten toestand, de ammunitie deugde voor een groot deel niet. Dit dient echter dadelijk er bij te worden gevoegd, dat hoe slecht ook de verzorging was bij het Russisch leger, de Turken hier nog altijd het record sloegen. Deze situatie van beide legers en vloten deed Frederik de Groote zeggen, dat men een strijd van eenoogigen en blinden toegemoet ging, waarin natuurlijk de éénoogigen de beste kansen hadden.

Voltaire verheugde zich bij voorbaat reeds over de overwinning van de Russen, Hij hoopte, dat bij deze gelegenheid de Turken over de Bosporus zouden worden gejaagd en hij wenschte den sultan toe dat deze zou verdrinken in de stroomen bloed, die hij had laten vergieten. En ook Catharina zelf was opgewekt en vol goeden moed. Aan Voltaire schreef zij: „Ik weet niet hoe het met het verstand van den sultan staat, maar ik heb reden om te gelooven dat hij bij het voeren van onrechtvaardige oorlogen tegen Mohammed zegt „sluit de oogen”. Als de uitslag goed voor ons afloopt zal ik hem (den sultan) en zijn vrienden zeer dankbaar zijn; zij zullen ons een roem hebben verschaft, waarvan wij nooit te droomen waagden.” We zullen hier niet spreken over den oorlog te land, die voor Catharina zoo gelukkig afliep, dat Frederik de Groote haar schreef, dat hij niet meer na iedere overwinning feliciteeren kon, maar dat hij zich had voorgenoemen dit te doen bij 6 overwinningen tegelijk, maar onze aandacht alleen gevestigd houden op de zeeaanlegenheden. Wij zeiden boven reeds, dat Catharina bijzondere belangstelling voor de vloot aan den dag legde. Zij inspecteerde deze zelf bij Kroonstad, maar was er geheel niet over voldaan. Zij vond haar oorlogsvloot meer lijken op een aantal Hollandsche haringschepen dan op een Armada. Toch zeilde men uit. Er waren drie eskaders, aan het hoofd van de geheele vloot stond stond Alexei Orlow, het tweede eskader werd aangevoerd door den in Russischen staatsdienst getreden Elphinstone. De landing op Morea was het eerste resultaat, dat deze zeemacht behaalde. Lang hielden de Russen zich hier echter niet op, maar scheepten zich weer in en lieten bij Vararino een vijandelijk fort in de lucht vliegen. En nu zocht Orlow de Turksche vloot zelf op. Hij trof deze op de Klein-Aziatische kust bij het eiland Chios en hier behaalde hij een zoo besliste overwinning, dat hij twee dagen later de geheele vijandelijke vloot in de baai van Tschesme kon verbranden. Catharina juichte, groote dankfeesten werden ter herinnering door Peter de Groote aangericht. Orlow schreef dat het oogenblik daar was, waarop Constantinopel zou uithongeren. Sedert Lepanto (1571) was er niet zoo een overwinning op de Turken behaald. Deze vergelijking was fataal. Want evenmin als Philips II destijds de overwinning bij Lepanto had weten te benutten om de Turken te verdrijven, evenmin konden Catharina of haar zegevierende vlootvoogd de Porte zoo bedwingen, als zij zich dit hadden voorgesteld. Door het kuipen van Oostenrijk en Pruisen vooral, die Rusland geen grootere overwinning gunden, kreeg Catharina bij den in 1774 gesloten vrede niet Constantinopel, zooals zich Orlow dit had voorgesteld, neen slechts de vrije handel op de Zwarte Zee werd toegestaan en behalve vergoeding van de krijgskosten verwierf het Czarenrijk ook nog Asow. De beslissing over Constantinopel zou nog minstens anderhalve eeuw aanhouden.

Overneming verboden.

S. v. PRAAG.

HET VELUWSCHE LANDSCHAP.
AAN DE TRA (BOSCHRAND).

Passiesymbolen en -legenden.

(Slot).

DE Duitsche volksgeest vooral heeft heel wat bloemen en planten in passielegenden betrokken. Om er eenige te noemen, zou de keizerskroon, welke haar kelken laat neerhangen, die vroeger rechtop gedragen hebben. Toen Jezus op weg tot zijn intocht in Jeruzalem weende bij het naderen der profeten-doodende stad, zouden zijne tranen gevallen zijn in de kelken dezer bloemenkrans, welke nadien uit deernis en medetreuren naar omlaag zouden hebben geblikt. De dauwdruppen, welke zij in haar gesloten kelken bewaart, bieden nog vergelijking met de tranen des Heeren. Zoo moet de eertijds witte hondsrocs, na zich voor immer roodgekleurd te hebben met het bloed van den grooten martelaar, hare omgeving beveiligen tegen bliksemschade.

Een der mooiste passielegenden verklaart, waarom de zwarte takken van den sleedoorn witte bloesems dragen. Hoe deze doornstruik zich ook verweerde, de Romeinsche krijgsknechten zouden van haar fel doornige takken toch het materiaal gesneden hebben om Jezus een doornenkroon te vlechten.

Toen later op den kruisweg Jezus langs de doornstruik kwam, klaagde zij haar leed uit over het gebeurde en bad om dien vloek van haar weg te nemen. En Hij, die alles wist, ook hoe de dorens zich verzet hadden, vergaf de zwartgetakte struik haar ongewild aandeel in zijn lijden en beval zijn engelen telkenjare in de passieweek de sleedoorn te tooien met tallooze witte bloemen, te hullen in het kleed der onschuld.

Herrinneringen aan het lijden van Jezus deden legenden ontstaan om het afhangen der treurwilgetakken met verhaal te omkleeden, evenals de twijgen van den treurberk eenzelfde legendarische beteekenis verkregen. De star en onbewogen staande populier, bij het medetreuren van heel de natuur in den grooten lijdensnacht van Jezus dood, werd gestraft met eeuwige onrust en siddering in haar gebladerte.

De wijnstok, reeds bij de joden symbool van het goddelijke op aarde, het onaanzienlijke hout, dat de edelste vruchten droeg, werd door de vroegste christengemeenten eerst recht als beeld van Christus en zijn lijden aangenomen. Op tal van oud christelijke sarkofagen komt hij als symbool voor. Algemeen wordt dan ook zinnebeeldig verband gelegd tusschen het purperen druivenbloed en het bloed of de tranen van den lijdenden Heiland waarvan o.a. het wijngebruik bij het Heilige Avondmaal een voorbeeld is. Niet overal werd daartoe rooden wijn gebezigd; de Milaansche kerk gebruikte daartoe witten wijn, wijl de inheemsche

roode wijn uit Lombardije te zwartkleurig was. De wijnaam „Lacrimae Christi” vindt ook hierin zijn oorsprong.

Onder de vogels, die in passielegenden genoemd worden, komt in de eerste plaats de pelikaan, waarvan de middeleeuwen vertelden hoe de wijfjespelikaan door haar heftige liefkoozingen de jongen dooddrukte. Het toesnellende mannetje reet zich dan met den snavel de eigen borst open, om met zijn warme hartebloed de jongen tot nieuw leven te wekken. Betere kennis der natuur lichtte toe hoe het visschenbloed was, dat door de pelikaan bij het voeden zijner jongen vergoten werd en de borstveeren rood kleurde. Toch bleef dezelfde vogel langen tijd symbool van zelfopofferende liefde en kwam als zoodanig op kerkelijke schilderijen voor, ook op altaren o.a. te Gent en te Freiburg. Ook op avondmaalbekers ziet men eveneens de pelikaan de jongen voeden met zijn hartebloed, terwijl b.v. het kerkzegel van Appingedam daarbij vermeldt: „Jezus Christus, Pelicanus Noster”.

De kruisbek zou zijn kruisvormig verwrongen snavel gekregen hebben bij zijn pogingen om Jezus van het kruis te bevrijden en is daarom heilig. In Thüringen gelooft men nog, dat in huizen, waar de kruisbek zich ophoudt, nimmer de bliksem zal inslaan. Verder wordt dezen vogel het vermogen toegekend om de ziekten der menschen over te nemen; toespeling op de wonderdadige genezingen van Jezus ligt hier voor de hand.

In Bretagne gelooft men, dat het roodborstje zich op den doornenkroon van den lijdende Heiland gezet zou hebben om met zijn snaveltje de dorens weg te pikken; zijn borst werd daarbij met een druppel bloed bespat.

In het Zweedsche volksgeloof riepen de zwaluwen om het kruis: „Hugswala hom!” d.i. Breng hem troost en verkwikking! In een Deensche legende riep de ooievaar! „Starke hom!” De woordspelingen op de vogelnamen gaven hun deel in het ontstaan dezer sagen.

In verschillende West-Europeesche landen stond de ekster steeds in ongunstig daglicht en werd daarbij door bijgeloovige vrees zeer ontzien. Slechts in Kersttijd dorst men hem in Engeland te dooden, wanneer n.l. „no fairy takes, nor witch hath power to charm”. Als reden voor die vervolging vindt men in legenden vermeld, dat deze vogel na den kruisdood van Jezus geweigerd zou hebben om heelen rouw aan te nemen, het was een vogel des duivels.

Doch genoeg! we meenen voldoende te hebben doen uitkomen hoe heel de levende natuur zinnebeelden leverde aan de passielegenden, welke het denken der eenvoudigen van harte moest heenvoeren naar medeleven en medelijden met den lijdenden Jezus en zijn smadelijken kruisdood.

Overneming verboden.

G. DE GRAAF.

SLANGEN VANGEN.

INDISCHE jongens zijn al even vindingrijk in het zoeken van pretjes als onze hollandsche bengels. De aard van het land brengt echter weer andere soorten van genoegens met zich. Zoo was het een tijd lang onder de Soerabajasche jeugd een rage om slangen te vangen. Een uitgestrekt bosch van half in modder en brakwater groeiende Nipa palmen was daarvoor het geliefde terrein. Allereerst werden aan den zoom daarvan wat moddervisschen gevangen. (Deze hoogst eigenaardige visch leeft grootentijds op de modder en beweegt zich daarop vrij snel door middel van de kieuwvinnen voort. Bij gevaar tracht zij 't water te bereiken).

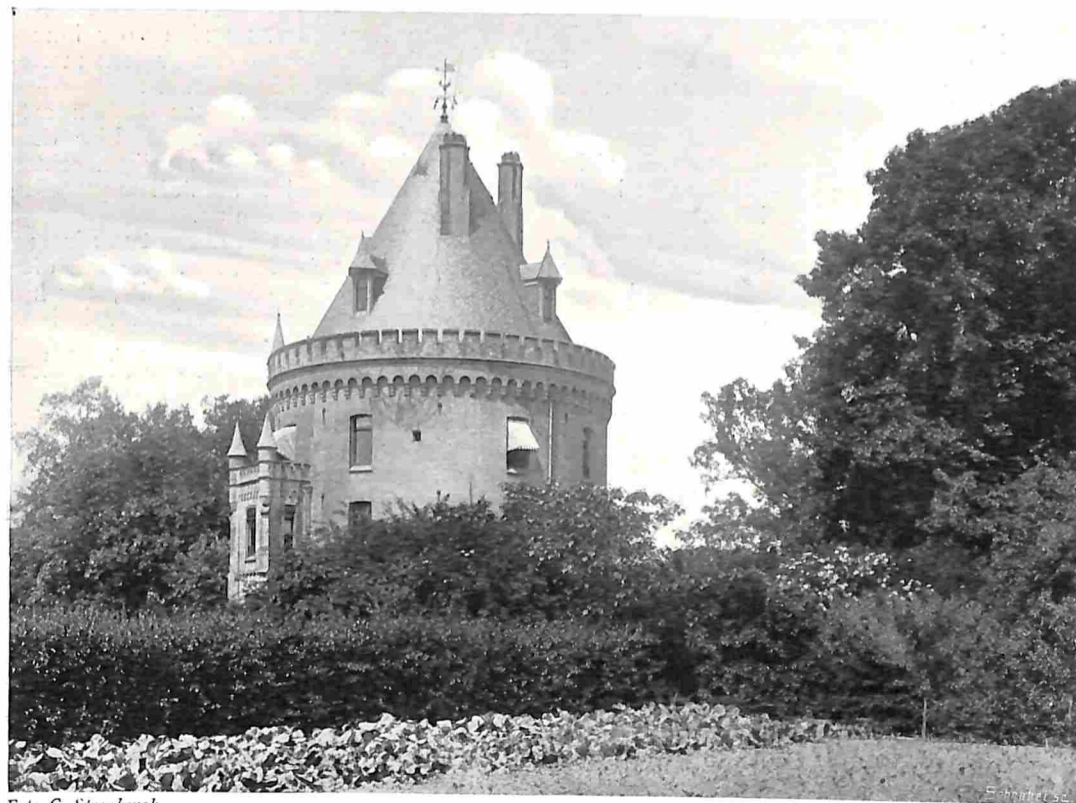

Foto C. Steenberg.

DE GELDERSCHE TOREN. HET HUIS VAN HET PARK UIT GEZIEN.

Aan een lang touw gebonden worden zij 't bosch mee ingenomen.

Op bloote voeten, met hoog boven de knieën opgeslagen broekspijpen, vangen de jongens de expeditie door de glibberige en papperige modder aan. Dat af en toe van dezen of genen de voeten uitglijden, zoodat hij met een smak met den bodem kennis maakt, verhoogt slechts 't avontuurlijke van den tocht. Wordt nu een slang, en die zijn er tamelijk veel, ontdekt, dan wordt voorzichtig zoo'n moddervisch daarheen geslingerd en afgewacht 't geen daarop gebeuren gaat. Zoo lang de visch onbeweeglijk liggen blijft, doet de slang niets. Nauwelijks komt er evenwel beweging in, of zij schuift langzaam, bijna onzichtbaar langzaam nader, om plotseling met een pijlsnelle beweging het slachtoffer te grijpen. Heftig spartelt de visch tegen, tot dat zij ten slotte machteloos geworden, met korte rukjes en stooten naar binnen glijdt. Is de visch door 't keelgat verdwenen en wijst eene verdikking achter den kop de plaats aan, waar zij zich bevindt, dan wordt 't touw ingehaald en de hevig kronkelende slang nader getrokken. Snel wordt ze bij de staart gegrepen en eenige malen daaraan in de rondte geslingerd. Zóó verdoovend werkt dit, dat zij zich machteloos uitgestrekt laat neerwerpen. Met een kapmes wordt daarna de kop afgehakt en weggeworpen. De meest voorkomende waterslang heeft een grijsachtige rug en een gele buik en is niet vergiftig, doch ook de gevaarlijke soorten ondergaan een zelfde lot, zelfs al bereiken ze de lengte van 1 Meter. Aanvallen doet een slang slechts zelden, en alleen wanneer ze in 't nauw gedreven wordt, richt ze zich tegen den mensch.

Soerabaja.

B. J. K.

DE GELDERSCHE TOREN.

WIE langs den grooten weg van Dieren uit naar het bovengenoemde kasteel wandelt, doorkruist een der bekoorlijkste streken van Gelderland.

Ter rechterzij, van Dieren komend, ziet men den IJssel en daarlangs de groene vruchtbare uiterwaarden, die aan- en afglooiën menigmaal nu eens glanzend glad, dan met boomgroepen versierd; ziet men het zilverig glimmend water, waarop schepen heen end weere varen, de zeilen als vanen geheven; en een weidsch panorama van wisselende verschieten.

Wanneer men ongeveer een kwartier onderweg is, bespeurt men voor zich uit, rechts, naar den IJseloever toe, boven het zwaar geboomte, een torenspits. Naderend wordt bij het buigen van den weg, de gansche toren meer en meer zichtbaar. Op één punt ziet men hem te voeten uit, dien grijzen majestueuzen toren, gelijk een ontzaglijken torpedo.

Hij staat aan het eind van een laan, een zware lommerrijke laan, de Torenallee geheeten, en bij het naderen is de aanblik van het trotsche, eenzame gevaarte al uiterst treffend. Rechts en links van u strekken zich onafzienbare boomgaarden uit; en het is alles als berekend; overal om u henen het dichte groen, niets dat het oog afleidt, er is geen andere verte dan die der laan, welke gelijk een reusachtige verrekijker op het kasteel gericht is. En op het kasteel alleen. Ernaast ziet men niets, is er niets, noch ter rechter noch ter linkerzijde, noch voor u, noch achter u. Er loopt niemand opwaarts, die er niet heen gaat. Er komt niemand afwaarts, die er niet is geweest. De toren is het middelpunt van het landgoed; bij alles is de toren als het centrum gedacht. In zijn artikel in de Geldersche Volks-

almanak van 1881, met de aantekeningen in die van 1882 en 1883, zegt H. M. Werner ervan: „De heer van Rhemen vormde nu in 1868 het plan, den Toren te verlaten en als ruïne te doen vervallen, en in de nabijheid daarvan op zijn aanzienlijke bezitting een modern heerenhuis te doen bouwen, doch, hoe men ook zocht, nergens was er eene plaats te vinden, vanwaar men een zoo bekoorlijk en zoo fraai uitzicht kon bekomen als men op den Toren had, hetgeen trouwens niet te verwonderen was, aangezien de geheele aanleg van het landgoed, die natuurlijk uit veel lateren tijd dagteekent dan de Toren zelf, geheel op dezen gebaseerd is, en de Toren dus het uitgangs- en middelpunt daarvan uitmaakt. Hij veranderde diensgevolge van plan en besloot het oude gebouw voor zooveel noodig af te breken, en op dezelfde plaats een geheel nieuw kasteel te doen verrijzen. Het moest evenwel geen nieuwerwetsch heerenhuis worden, naar den hedendaagschen trant gebouwd, neen. Hij had te veel eerbied voor den grijzen Toren, die reeds drie en een halve eeuw achter zich telde en waaraan ook voor hem en zijn geslacht zoovele herinneringen verbonden waren. Hij kwam tot het gelukkig denkbeeld, hem weder ongeveer in zijn ouden stijl en vorige gedaante te doen herbouwen” . .

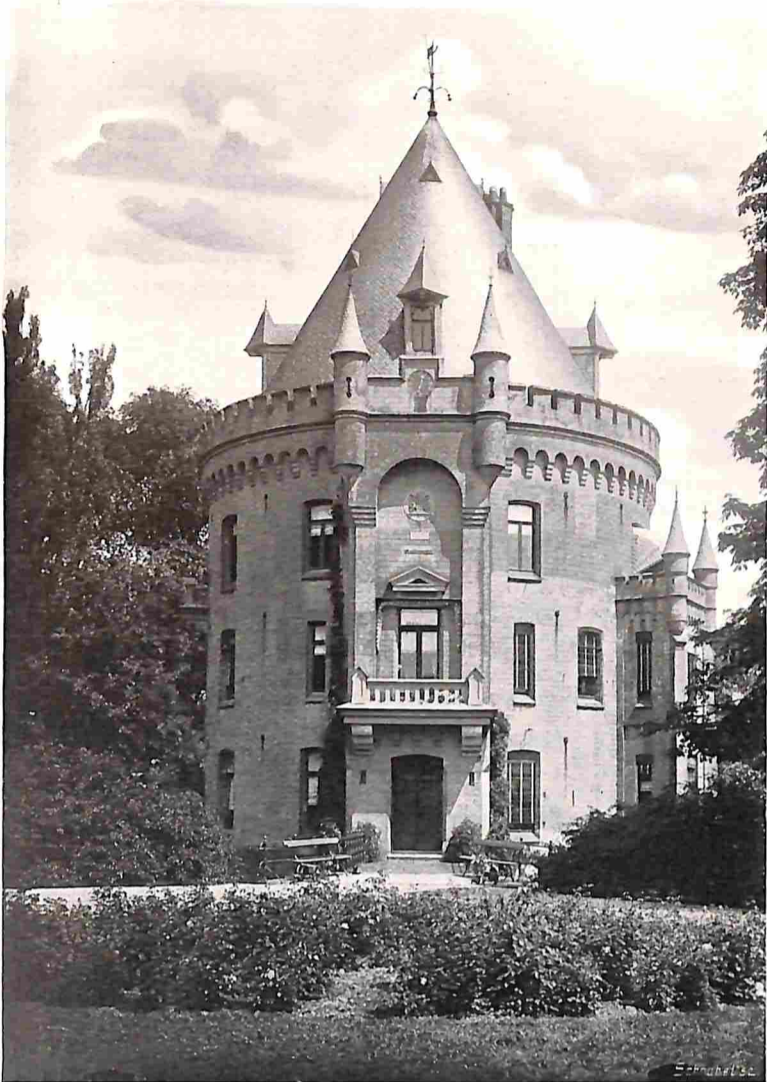

Foto C. Steenbergh.

DE GELDERSCHE TOREN. INGANG.

We kunnen niet anders dan ons verheugen over deze uitnemende gedachte van den slotheer, te meer waar het resultaat, in dit monument van weder zoo schoonen en suggestieven vorm en machtige verhoudingen, belichaamd, allergelukkigst heeten mag.

De heer van Rhemen liet nog in hetzelfde jaar 1868 den Toren tot aan de eerste verdieping afbreken, en op dit hechte, schier onverwoestbare onderstel werd het slot herbouwd.

Niet geheel overeenstemmend in vorm, vooral niet wat den bovenbouw betreft, was het nieuwe huis echter met het oude. Immers, het oorspronkelijke eindigde in een regelmatig dak, welks nok aan de voorzijde met een toptorentje was versierd, aan de achterzijde met een dubbelen schoorsteen, terwijl nu het dak geheel rond en spits is, volkomen kegelvormig. Ook de zuiver ronde vorm, welke het geheele huis — behoudens eenige erker-vormige uitbouwen dan — heeft, lijkt mij nog wel zoo karakteristiek als vroeger, toen de romp veel minder regelmatig van lijn was. Op onze kieken zult ge bemerken, dat de fraaie strakke regelmatigheid van dit waarlijk torenvormig gebouw geenszins in eentonigheid ontaard is. Ziet boven den hoofdingang het fraaie balcon eens, met den nisvormigen voorbouw, die in een kleine fries met twee spitse, sierlijke hangtorens eindigt. Ziet den breeden erker uit het statige terras omhooggaan, en met zijn gekanteelde koplijst, eveneens geflankeerd met twee hangtorens — in denzelfden vorm als die boven den hoofdingang, doch een weinig kleiner dan deze, — het effen gebogen vlak van dien zijgevel aangenaam onderbreken. Het gebouw heeft thans drie verdiepingen, en de vensters der vertrekken zijn voor de belichting op doeltreffende, voor den aanblik van buiten op eveneens oordeelkundige wijze aangebracht. De buitenmuur is geenszins eentonig, en toch is, door de wijze, waarop de vlakken door de vensters zijn onderbroken, de geheel-indruk grootsch gebleven. Een gekanteelde kroonlijst omgeeft den dakspits, die met leien bedekt is. Goedgebouwde schoorsteenen en welgevormde, bevallige dakvensters verlevendigen den indruk van het kegelvormige dak.

Van een open voorplein, waar neerhui-

zingen staan, bereikt men langs een houten brug den hoofdingang. Onder deze toegangsbrug ligt nog een andere, smallere, welke naar het sousterrein voert. Het kasteel is aan alle kanten omgeven door een gracht, waarvan de buitenoever hoog oploopt, daaromhene buigt zich weder de voorgracht of singelgracht.

Bij het binnentreden komt men dadelijk in een ruime hal. Daaraan grenzen de salon en de eetzaal; de eetzaal komt op den grooten erker uit. Opvallend in dit vertrek zijn de fraaie wandschilderingen, door een Belgisch kunstenaar gemaakt. In den salon vindt men zeer mooie familieportretten, en kostbare antieke meubelen. De vorm dezer vertrekken is, zooals zich wel begripen laat, min of meer sectorisch. Evenals beneden is ook op beide bovenverdiepingen een portaal, waarop de vele vertrekken alle uitkomen. Wenteltrappen vormen de verbinding onderling.

Het uitzicht uit de vensters is zeer mooi: De IJssel met zijn groene uiterwaarden, de boogaarden met hun grillig gevormde, maar des zomers zwaar beladene, vruchtboomen, de machtige allee, de heerlijke verschieten aan gene zijde van het schitterend water, en de landweg aan de voorzijde door en langs de groene boomenreeken der vorstelijke oprijlaan. Dit alles maakt dit zeer karakteristieke kasteel tot een der bekoorlijkste verblijven in Gelderland.

Een toren, niet aan een kasteel, maar een alleenstaande toren, die een kasteel op zichzelf is, mag iets eenigs in zijn soort worden genoemd. De benaming „De Geldersche Toren” leek mij eerst op de volkomen zeldzaamheid van zulk een toren, althans in Gelderland, te duiden, maar deze benaming schijnt beschouwd te moeten worden als een verbastering van „Gelders” toren, of toren van Gelder, dat is: van den hertog van Gelder (voor de wel geuite bewering dat de oorspronkelijke toren op de fundamenten van een Romeinsch slot zou zijn gebouwd, blijken geen doorslaande bewijzen te bestaan).

Karel van Gelder dan, bekend als een oorlogzuchtig heer, werd door de herhaalde oorlogen verplicht, zich naar den kant van de IJssel-rivier goed te versterken, en liet op een hem behoorend land aan dezen stroom een sterken toren bouwen, die de rivier bestreek boven Zutphen. Karel liet bij zijn dood in 1538 geen echte zoons na, doch vier bastaardzonen, n.l. twee, die Karel heetten, en Peter en Adolf. Bij zijn testament had hij bepaald, dat alle vier deze zonen uit den opbrengst zijner vele goederen moesten verzorgd worden. Aan een der beide Karels kwam de Toren te Spankeren (zoo wordt het kasteel thans ook nog wel genoemd, wijl het in de gemeente Spankeren staat). Deze Karel huwde in 1538 met Fenna van Broeckhuizen. Ze kregen een dochter, Catharina van Gelder. Deze trad in het huwelijk met Herman van Delen, een oud-adellijk geslacht. Herman en Catharina kregen drie dochters en één zoon: Karel van Delen, de zoon, werd heer van den Gelderschen toren. In 1653 verkocht hij hem echter aan zijn zwager, Wilt van Broeckhuizen. Bij diens dood in 1673 liet hij den Toren aan zijn zoon Jan van Broeckhuizen. Door het huwelijk van Gerrit Jan van Rhemen met een dochter van dezen heer van Broeckhuizen in 1707 kwam de Toren in het bezit van het geslacht Van Rhemen, en behoort nog tot op den huidigen dag aan deze familie.

Ge ziet, ook uit historisch oogpunt is dit bouwwerk merkwaardig. Dit, gevoegd bij zijn allerbekoorlijkste ligging en zijn romantisch aanzicht, maakt den Gelderschen Toren tot een kasteel van ongewone aantrekkelijkheid.

Overneming verboden.

S.

Foto C. Steenbergh.

DE GELDERSCHE TOREN. SLOTGRACHT.

MEISJESLEED.

Aan mijn moeder.

I.

OPGELUCHT dat het eindelijk tijd was om naar huis te gaan, smeed Elsie haar boeken en pennen met kribbige haast in de lade van haar bureau-tafel. Den heelen middag had ze met hoog-roode kleur van zenuwachtige inspanning op haar smal, bleek gezichtje, in één adem door meegeholpen aan 't afmaken van schrijfwerk, dat 's morgens was blijven liggen. Uren lang had ze, bijna zonder op te zien, gebogen gelegen over het strak-blanke papier, dat haar grijnzend had aangegaapt.

En nu, gelukkig, 't had zes uur geslagen. Ze kleepte zich in een wip aan, en stooft de straat op. Een fijne, koude mot-regen drupte neer. Een rilling sloeg Elsie door 't lijf. Afschuwelijk, vond ze, zoo'n weer, want ze had geen parapluie bij zich. Zou ze er door heen gaan? Ze wist eigenlijk niet wat ze moest doen, vond het beter te blijven wachten. Ze had zoo gehoopt vroeg thuis te zijn vanavond om lekker bij de warme kachel haar boek uit te lezen. Zou ze nog langer wachten? Ze keek naar den hemel, die zwart, zonder één ster, over de huizen heen-welfde. Staag bleef het doorregenen. Ze ging heen en weer in de gang loopen, en toen plots, haar rokken opnemend, schurend dicht langs de natte huizen, draafde ze in één zet de straat door. Ze hijgde van moeheid, bleef staan, keek om of niemand aankwam, ging toen maar weer schuilen in de portiek van een groot heerenhuis. Hè, wat was ze al nat. Ze ging tegen den muur aanleunen, de handen diep weggestoken in haar groote bonten mof.

Het regende steeds. Ze wou het nog eens wagen er door heen te draven. Ze kon toch werkelijk den heelen avond niet blijven wachten. Ze dacht aan thuis, waar 't nu heerlijk warm was en gezellig. Ze begon zachtjes met de voeten te stampen van ongeduld. Steeds wilder sloeg het water neer, spatte haar in 't gezicht, joeg koude huivering door haar heen.

Den ganschen middag had ze onder hard zwoegen gehoopt op 't naar huis gaan, om 't akelige kantoor te kunnen ontvluchten. Dat nare bureau... Met volle instemming was ze er nooit naar toe gegaan. Ze had altijd gedacht, dat ze zich aan zulk leven zonder afwisseling, zonder de minste afleiding, nooit zou kunnen wennen. Toch was ze gegaan, omdat haar moeder het gewild had. Twee jaar was ze nu al in dezelfde betrekking, twee jaar van eeuwig-durende verveling en eindeloze eentonigheid. Dag aan dag moest ze hetzelfde werk doen, kreeg ze dezelfde boeken voor oogen, moest ze dezelfde papieren invullen, had ze moeten werken in nijldige onmacht tegen de hoonende werkelijkheid van 't lusteloos bestaan dat ze moest slijten.

Zoo was 't vandaag weer geweest. Nòg beefde nà-trillende gejaagdheid door haar lenden, en nu de koude, kille regen haar onophoudelijk in 't gezicht kletste, drukte ze zich uit woede al maar dieper weg in de duistere portiek. Star-oogend gluurde ze naar het neer-spattende water, knoopte haar manteltje hoog dicht, duwde haar handen krampachtig in haar warme mof. 't Scheen wel of 't den heelen avond zou blijven doorregenen. Ze keek even de doodsche straat in, die glimmend neerlag, regelmatig geplekt met 't wazig-roode schijnsel van de lantarens. Geen mensch was te zien. 't Luid gebolder van een zwaren wagen

en 't schel getingel van een trem scherpten door de stilte heen. Elsie staarde droomerig, oogen wijd-geopend, vóór zich uit. Ze zag den regen niet meer vallen, voelde geen kille, doordringende koude meer. Plots klonken haastige stappen hard òp in de stilte van de straat. Elsie schrok op, nam toen in een opwelling van bits-opdringend ongeduld 't besluit er maar weer door heen te gaan.

— Juffrouw Van Meer, mag ik zoo vrij zijn U mijn parapluie aan te bieden? Schuilt U al lang?

Ze keek blij-verwonderd naar den slanken jongen man, die haar het vriendelijk aanbod deed, en herkende met één oogopslag den boekhouder die in dezelfde kantoor-afdeeling als zij, vlak over haar, werkte. Ze boog zich, haar mond vertrekend in lachende plooi, naar hem toe:

— Zeker, mijnheer Roossens, dank U wel. Ik wacht hier, geloof ik, al meer dan een half uur. 't Is plots zoo'n slecht weer geworden, en ik heb natuurlijk mijn parapluie vergeten.

Ze sprong 't stoepje af, merkte nu pas goed hoe slordig haar natte kleeren haar langs 't lijf hingen en hoe belachelijk-verwilderd 'r haar was gaan zitten door haar razende vlucht in dat hondeweer.

— Hebt u werkelijk zoo lang geschuild? belangstelde hij weer. Als ik dat geweten had, was ik eerder voorbijgekomen.

Ze keek naar hem op, dacht dat hij medelijdend spotte. Plots vond ze het vervelend dat hij haar het aanbod had gedaan, en toen hij vroeg:

— Juffrouw, welken kant moet U op? Mag ik weten waar U woont?

had ze lust hem brutaal-weg te zeggen, dat ze liever bleef wachten tot het weer over was. Maar toen zag ze zijn vroolijke oogen tintelen en viel zijn pracht-gestalte haar op.

— Dien kant, naar 't plein op, moet ik uit. Ik woon tamelijk ver hier vandaan, zoo wat een half uurtje, — in de Rembrandtstraat.

Dicht naast elkaar loopend, stapten ze voort. Elsie wist niets te vertellen. Ze hoorde duidelijk de regen op de parapluie neerkletteren, gluurde naar de druipende gevels der huizen. Ze sloegen den hoek om. Waarom sprak hij geen woord, en deed hij alsof ze niet naast hem liep? Ze had hem immers niet gevraagd haar naar huis te brengen.

— Vindt U het prettig bij ons op kantoor? waagde ze dan eindelijk maar te zeggen, om de stilte te verbreken. Ik vind het lang niet prettig.

— Ik ook niet, juffrouw, maar ik moèt wel.

En toen begon hij over zijn vroeger leven te praten, over zijn ontstemming dat hij van het kantoor uit Amsterdam naar het filiaal in de afgelegen provincie-stad was verplaatst. Alleen de hoop weer heel gauw terug te kunnen gaan maakte hem 't verblijf in 't stille nest een beetje dragelijk. Al den tijd dat hij hier was, miste hij de afleiding die hij, vroolijke jonge man, eigenlijk noodig had. Wat deden de menschen hier 's avonds? Om tien uur waren de straten doodsche en was er niemand meer te zien. Hoog en blij begon hij te snoeven op het gezellige leven in Amsterdam, op de schouwburgen, op 't gewoel in het 's avonds hel-verlichte centrum, op het rumoer overall waar je gaat en staat. Zijn stem klonk vertrouwelijk en zacht; sprekend met langzame gebaren, zijn hoofd een weinig naar haar toe-neigend, drukte hij zich licht tegen haar aan. Ze nam duidelijk waar dat zijn arm op den

haren rustte, en een dartele vreugde woelde in haar om. Ze wou, dat hij nu maar door bleef praten. Ze luisterde in gespannen, blijde aandacht, ging opzettelijk nog dichter naast hem loopen.

— U bent toch zeker wel eens in Amsterdam geweest? eindigde hij.

— Ik, — ja, al een paar maal, schrok ze op. Ik vind het ook een heerlijke stad. Ik zou er wát graag willen wonen. Mijn leven is ook lang niet aantrekkelijk.

Waarom wist ze zelf niet, — maar ze voelde behoefte in een plotse bui van volle openhartigheid, hem haar eentonig bestaan mede te deelen, hem haar nood te klagen over 't nare kantoorwerk. 't Was haar of hij 'r naar zich toe trok, of hij haar dwong alles te vertellen. Ze moest hem uit-zeggen haar wil naar meer vrijheid en vreugde, een opstandigen wil dien ze niet bedwingen kon. Nooit ging ze uit, nooit was er eens blijde afleiding in haar jammerlijk-leeg en alledaagsch gedoe. Ze ratelde maar voort, in wèl-doende opluchting van 't nooit verzadigd leed dat zich jarenlang in haar had opgehoopt.

Toen, opeens, besefte ze het onbegrijpelijke in haar ongepaste vertrouwelijkheid tegenover hem. Nu ze langzamer sprak, hoorde ze zelf de droeve, huilerige klank van haar stem, en plantte zich de tergende vraag in haar neer, wat hij wel van haar denken moest. Het bloed stroomde in warme gutsen naar haar

Foto Haagsch III. Bur.

DE WINDKORENMOLEN „RIJN EN LEK“ TE WIJK-BIJ-DUURSTEDEN, ZOOALS DEZE ZICH TEGENWOORDIG VOOR DE LENS VERTOONT.

hoofd, deed haar wangen hoog-rood gloeien. Ze trok wild haar manteltje recht, meende dat haar hoed scheef zat. Toch sprak ze rad door, alsof 't moest.

Plots zweeg ze.

Ze sloeg even haar oogen naar hem op, voelde duidelijk dat zijn arm nog steeds tegen haar aan rustte, en toen — hoe kwam het toch? — ging weer een blijde voldoening haar bezielen. Ze wist, dat zijn vroolijke blik op haar neerviel, dat hij aandachtig naar haar luisterde en volkomen begreep de treurige eenzaamheid van haar gore leven zonder opbeuring en zonder verheugenis.

Hun beider stappen klonken hard op door de leegte van de straat. Regen kletterde steeds door. Ze was haast thuis. Zou hij niets meer zeggen? Had hij werkelijk wel gevolgd wat ze er allemaal in een vlaag van onbezonnen oprechtheid had uitgeflapt? En toen hij weer ging babbelen, heel lief, heel gemoedelijk, met zachte troost-woordjes, haar opwekkende met meer durf 't leven in te gaan, — zij, een jong meisje, die alleene vreugde moest kennen, juichte een blijde verrukking door haar lenden. Ze had wel kunnen zingen, luid-op. Onbewust, drukte ze zich steviger tegen hem aan, vond het heerlijk dat hij nu doorpraatte.

Ze was thuis. Vóór de deur bleven ze staan. Heel even keek ze hem in de oogen. Ze had lust hem te zeggen, dat ze het jammer vond al thuis te zijn. Verlegen, zich kleintjes makend, zocht ze nog altijd bescherming onder zijn parapluie. Hij nam afscheid van haar, drukte haar stevig de hand, en weer voelde ze een stroom van joelende vreugde haar bevangen. Ze wist niet wat ze moest antwoorden, dankte hem voor zijn vriendelijke begeleiding, en bijna zonder het zelf te willen, riep ze hem in uitgelaten opgetogenheid na:

— Goeien avond, meneer, tot morgen, tot morgen.

Hij knikte terug, en in haar bleef haar blijde afscheidsgroet zingen. Ze keek nog even de straat in, zag zijn zwarte schaduw langs de huizen glijden.

Toen schelde ze aan.

II.

Het kantoor was haar lief geworden sinds dien avond. Jolige blijdschap was in haar hoofd blijven hangen. Zoo'n gevoel had ze vroeger nooit gekend. Het speelde door haar lijf, deed haar vurig verlangen naar den volgenden dag. Uur op uur zat ze zacht te neurien, en meer dan eens had ze lust te zingen, hard-op, met luide vreugde-stem, om lucht te geven aan haar heerlijk verrukkingengevoel.

Welgemoed ging ze naar haar werk, kwam meestal — louter toeval, meende ze — te vroeg. Haar boeken waren vrienden geworden, waaraan ze haar ongekend geluk had willen vertellen. Wanneer mijnheer Roossens 's morgens en 's middags binnenkwam, begon haar hart sneller te kloppen. Ze trachtte zich dan een onverschillige houding te geven, boog zich dieper over het papier heen, verwonderde zichzelf over de vreugde-toon in haar „goedendag, meneer Roossens". Even moest ze hem toch aankijken, even maar, en telkens maakten de sympathieke trekken van zijn gezicht met de intelligent-sprekende oogen denzelfden blijvend indruk op haar van prettig-stemmende openhartigheid en vriendschap. Vroeger had ze nauwelijks op hem gelet, had ze zich bijna niet met hem opgehouden. Nu zocht ze zijn nabijheid, ging soms naar hem toe uit heftige lust een woordje, één woordje slechts, met hem te wisselen. Het gaf haar voldoening hem vlak over haar te zien zitten, te weten dat hij telkens naar haar keek, te luisteren naar zijn stem, en hem na te gluren met stillen bewonderingsblik wanneer hij voorbij ging.

En zingen wou ze, al maar zingen. Soms be kroop haar met onweersaanbaren druk de wil, nog eens 's avonds met hem te wandelen, en ze dacht er soms ernstig aan 't hem te zeggen, — schrok wanneer al die gedachten van onzinnige verlangens klaar tot haar doordrongen. Wat bezield haar toch sinds hij haar naar huis had gebracht? Ze vond zelf dat ze gek, ondoordacht deed, voelde verzet in zich opkomen tegen haar onverklaarbare uitgelatenheid. Dan verviel ze in doffe moedeloosheid en beklemde haar de wrangende neerslachtigheid van vroeger. Maar wanneer ze zijn stem, zijn hooge, blijde stem weer hoorde, zonk haar weemoed weg en leefde weer vroolijkheid in haar op.

Hij bleef steeds vriendelijk voor haar. Wanneer ze hem iets vroeg, viel het haar op met welke uitbundige bereidwilligheid hij zich beijverde haar dadelijk in te lichten, en met groeienden aandrang kwelde haar de vraag hoe hij nu eigenlijk tegenover haar stond. Zou hij óók...? Neen, ze ging er niet dieper op in, wilde niet. Wat in haar omging, och, ze wist het wel, maar ze durfde het niet vol-op uitdenken en uitzeggen. Ook anderen mochten er niets van weten, — haar

moeder niet, haar vader niet, hij niet. Alleen zij, zij alleen, moest stil genieten van 't geluk dat nu in haar was. Ze wou onverschillig doen als ze bij hem stond, en kalm en ingetogen, en ze deed haar best, thuis, juist als vroeger, spannende boeken te lezen. Soms had ze zin de trappen op en af te hollen uit loutere blijdschap. Had ze maar kunnen zingen, vrij-uit en hoog. En dansen wou ze.... Ach, wat ze wou....? Ze wist het zelf niet. Een nieuw gevoel had zich in haar vastgezet dat haar vreugde-dronken maakte, elken dag meer. Het beheerschte alles wat ze deed of wilde doen, en altijd zag ze zijn gezicht voor haar oogen zweven, moest ze denken aan hem.

Op een avond had hij haar nog eens naar huis gebracht, en weer had ze dezelfde, nooit-gekende verheugenis door zich heen voelen trillen. Toen ze in bed lag, hoorde ze duidelijk zijn stem nà-klanken. Met groote, wijd-geopende oogen staarde ze naar de zwarte muren. Duizenden gedachten bestormden haar. Ze kon niet niet in slaap geraken. En plots vielen als zware steenblokken, die haar als 't ware 't hoofd verbrijzelden, de woorden in haar neer: „Ik heb hem lief, ik heb hem lief".

Ze verborg haar gelaat in de dekens en 't scheen haar dat ze moest lachen en huilen gelijk.

Den heelen middag had Elsie weer inspannend moeten doorwerken, en ze haakte naar 't huis-toe-gaan. Mijnheer Roossens was pas tegen vijf uur gekomen en 't jachtend verlangen naar hem had haar onrustig gemaakt. Toen hij eindelijk was binnengekomen, had ze in blijde opluchting voortgeschreven. Nu hij weer over haar zat, voelde ze zich tevreden.

(Slot volgt).

DAVID P. ABRAHAM.

OM EN BIJ DEN OORLOG.

(Slot).

IX. EEN PRUISSENHATER.

DE kalnte keert langzamerhand weer terug te Maastricht; het gebulder der kanonnen, het gerinkel onzer vensters stoort ons niet meer in den rustigen slaap; wij hooren schiet ons niet meer het gefluit en getoeter der voorbijnsnurende automobielen; wij schenken geen aandacht meer aan de aeroplanen, biplanen en Zeppelins, welke schuiven langs de wolken hoog boven ons; allengskens het gewone leven, maar zonder opgewektheid, zonder vreugde.

Nog altijd in ons de obsessie van den ontzettenden oorlog, hier en onze onmiddellijke nabijheid, welke wij als het ware zien, meeleven bij 't telkens en telkens aanschouwen der gewonde krijgers, in deze veste gevoerd.

De gesprekken enkel en uitsluitend over den oorlog; zelfs onze kinderen, jongens en meisjes, welke hooge strategische beschouwingen ten beste geven, volgden het voorbeeld hunner vaders, waarvan de meesten nog nooit een geweer op den schouder hebben gedragen — tenzij misschien bij de voormalige schutterij.

Zij begrijpen niet, waarom Frankrijk dat kleine, kranige België niet ter hulpe snelde tegen den machtigen overweldiger, — 't spreekt toch vanzelf, dat dit hun plicht is; — zij begrijpen evenmin, dat Engeland nog niet de geheele Deutsche vloot heeft vernietigd, — 't ligt toch zóó voor de hand, terwijl het dan tevens zijn grootsten concurrent had onschadelijk gemaakt; en alweer

DEZELFDE KORENMOLEN TE WIJK-BIJ-DUURSTEDEN IN DE 17^E EEUW
MET SCHILDERSOOGEN GEZIEN.

Naar het bekende schilderij van Ruysdael in het Rijksmuseum.

begrijpen zij niet, dat Rusland nog altijd maar niet met zijn millioenen en millioenen soldaten de oostelijke provincies van Pruisen heeft overrompeld, dan zou het in eens gedaan zijn met „die beroerde offenklied“ en die geheele herberg-politieke tinnengietterij, die geheele kapperswinkel-strategie wordt uitgekraamd met den meest stroeven ernst, met woest rollende oogen en hevige vuist-bonsslagen, als onwederlegbare bewijzen voor de juistheid hunner beweringen.

’t Wordt mij te machtig: ik zou zoo gaarne ontvluchten deze rammelpraat, zoo gaarne zou ik met het prachtig zomerweer de fiets bestijgen om in Visé mij te vergasten aan de heerlijke plat du village „la friture d’oie“. zoo gaarne peddelen naar Tourne Bride om mij te vermeien in die prachtige bosschen, naar Canne, Eben Eymaal om mij op hoogen berg neer te vleien. Onmoelijk, alles bezet door Duitsche militairen, die zeer beleefd voorkomend tegenover den Hollander, „Ihr Freund“ zijn, maar hem onverbiddelijk terugwijzen — ik moet mij derhalve tevreden stellen met kleine wandelingen in den Maastricht omsluitenden Nederlandschen cirkel.

Op een dezer tochten voor een open brug over het kanaal: geruimen tijd heb ik er reeds gestaan, het schip is reeds lang voorbij en de wachter maakt nog steeds geen aanstalten om de brug weer dicht te draaien:

„Zet geer 1) duks 2) bang, dat de Pruisen in de naoberschap 3) zien“ vraag ik hem met kleinen spotlach.

„Bang, bang, veur die vermaledeide kéls?“ met verachtend gebaar, „veur dat gespuus oet de hël, bang veur dat canaille, veur dat crapule — mè jè laot ze ins de courage hōbbe um hei te komme veur mien bruk, verzoēpe laot ich ze, verzoēpe, zek ich uch, allemaol, dat er gein ein van euver blief van die satans kerels.... mit.... mit hunne keizer.... van peperkook... dat mēneke.... wat verbeeldt dee zich wel.... dat wil zich dao de wet veurschrieve aon Rusland, dat geit zich mer zoe vible le fors optrekke tege Frankriek um et nog mie te bestele en te beruive es et al gedoon heet“ — dè gauwdeef; dat wil zich zoe mèr noolents coblents al de Belzen ouch Pruisenmaken — mè dat heet em neet glad gezete — die mooste ouch al niks van em hōbbe; dao is er by op de koffie gekomme, die hōbbe n’em van de proemenvlaoi gegeve — Mordiu nog en laot em noe ins hei komme, hei in Limburg, veer 4) zien ouch gein mēnekes van pap, hei kin er ouch zwens es de verkes kriege, dè loeszak mit z’ne opgedreijde knievel mit punte es bajonette, pront of heer daomit Sleevevier 5) in de bein wil steken.... mè wach mer ins, nao den oorlog, dan zult geer get anders gewähre 6), dan hange die punte neer es schotelsplek 7), dan kin er daomit de vot 8) van de duvele in de hël wasse — dè kaskenademeeker“ 9).

Een oogenblik stilte na deze uitbarsting van woesten, fellen toorn tegen den allerhoogsten koninklijken-keizerlijken Majesteit van het Duitsche Rijk, dan plots weer met dreigende stem: „en van nach goon ich nao Luik!“

„NaoLuik“vraag ik verwonderd, „mè dao kint geer neet komme; de Pruisse zulle uch neet laote passeere“.

„Dat zulle veer ins zien: ich kom in Luik zek ich uch; ich hub nog noets van z’n leve zoe’ne trop Pielhaube bieein gezeen en ich wil ze zien: ich wil later ’t plezeer hōbbe van te kōnne zekke, dat ich die lomlepieën mit m’n eige ouge hōb gezeen, veur dat ze allemaol kapot geschote zien — ich goon nao Luik, zek ich uch — van nach nog, ’t moot gauw gebōre, anders zou ich nog te laat komme“.

Nieuwsgierigheid na den afloop van den heldentocht door het door vijanden bezette land voert mij den volgenden morgen weer ter plaatse.

Hij is er niet, wel eene vrouw, de zijne, zooals ik gis.

„Is eure maan neet hei?“ vraag ik haar.

„Dè fonus, dè gek, dè is van nach um drei oor nao Luik gefiets um de Pruisse te zien, wie er zag 10): jè jè menier, ’t is mich get te zekke mit deen oorlog; sinds dee aon de gaank is, is heer z’ne ganze trommeletane kwiet; verbeeld uch dat dè zich in z’ne kop heet gezat, dat heer allein gans Pruisse kin versloen. Jussus, Maria, Joezef nog es te van den duvel spriks, dan zauste ziene stert, das kump er jus aon,“ terwijl zij met uitgestrekte arm wijst naar een wielrijder, die langzaam, moeitvol nadert.

„Nondediu, Nondediu“, als hij is in onze onmiddellijke nabij-

heid „die verkens, die schanfoeters, die verdomde Pruisische Pruisen, wèt geer waat die mich geflik hōbbe: den ganze weeg hōbbe ze mich vol iezere scherve gelag mit punte es naolde (zeker granaatscherven); ich waor nog neet aon Visé toe allebei m’n bān al vol looker 11) waore; op mien velge bin ich moote trukkomme en ich hōb gein inzige 12) van die schweinhunde gezeen“.

Een hartelijken gullen lach, den * * * * * eersten, dien ik uitstoot sinds vele dagen.... en toch had ik over den oorlog gehoord.

Mr. L. H. J. LAMBERTS HURRELBRINCK.

1) gij, 2) misschien, 3) nabijheid, 4) wij, 5) onzen Lieven Heer, 6) zien, 7) vaatdoeken, 8) bil, 9) grootdoener, 10) zooals hij zeide, 11) gaten, 12) enkelen.

EEN MOOIE BLOEMPLANT.

ONDER de bolgewassen, die ons in den winter door haar bijzonder mooie, edel gevormde bloemen verheugen, nemen de *Hippeastrums* of *Amaryllis* zeker een aller-eerste plaats in. Terwijl de eerste naam zeker plantkundig de meest juiste is, komen zij toch nog vaak ook onder den laatsten voor, waarom wij het geraden vinden ook die te vermelden.

Dat het inderdaad een zeer fraaie bloem moet zijn, blijkt wel uit den naam, die afgeleid is van de beide woorden *Hippeus* (ridder) en *astron* (ster), zoodat de nederlandsche vertaling Ridderster de meest juiste is, terwijl de naam *Amaryllis*, die Linnaeus haar destijds gaf, die eener schoone Grieksche nimf is. Doch reeds vóór den tijd van Linnaeus was deze fraaie plant bekend, daar zij reeds door Tournefort als *Lilionarcissus* werd beschreven.

Als oudste soort, die bekend is, kan wellicht wel de *Hippeastrum* (*Amaryllis*) *reginae* beschouwd worden, die reeds twee eeuwen geleden in Engeland in bloei kwam. Ook van de *Hippeastrum vittatum* werd reeds in 1769 melding gemaakt, terwijl er van deze soort een zeer mooie afbeelding voorkomt, in Voorhelm Schneevogts „Icones plantarum rariorum“ waaruit blijkt, dat zij, toen dit werk in 1792 verscheen, reeds waardig gekeurd werd om afgebeeld te worden.

Wanneer men echter de afbeeldingen vergelijkt met die, welke er tegenwoordig van worden gegeven, dan pas ziet men, hoe de bekwame kweekers er in geslaagd zijn, deze nobele bloemplanten te verbeteren.

De eischen, die dan ook tegenwoordig aan een *Hippeastrum* bloem worden gesteld, zijn lang niet zoo eenvoudig en het zijn vooral de Engelschen, die daaraan zeer sterk de hand houden,

wat duidelijk bleek uit de schitterende verzamelingen dezer bloemplant, die op de Groote Internationale Tuimbouwtentoonstelling in 1912 te Londen gehouden, werden ingezonden.

Eenigszins vleierend is het voor ons, Hollanders, zeker om te weten, dat heel wat van die prachtige bloemen van Hollandschen oorsprong zijn. Er zijn toch hier te lande kweekers van deze planten, die voor de bekwaamste Engelschen niet behoeven onder te doen en heel wat van de fraaie planten, die onder Engelsche variëteitsnamen voorkomen, werden in Hollandsche kweekerijen gewonnen. Hier te lande worden echter lang niet die groote bedragen voor één enkele bol betaald als dat in Engeland het geval is en wie zal onzen kweekers euvel duiden, dat zij hun planten daar verkoopen, waar zij het meest opbrengen.

Op bladz. 38 van den jaargang 1910 van „Buiten“ komt een belangrijke kultuur-beschrijving dezer plant voor.

Die liefhebbers, welke er wat geld voor over hebben om werkelijk mooie bloemplanten te bezitten, durven wij met gerustheid aanraden zich een verzameling *Hippeastrum* aan te schaffen. Bij iederen goeden bollenkweeker zijn zij verkrijgbaar en onder de minder kostbare verscheidenheden bevinden er zich genoeg, waarvan ieder, die van mooie bloemen houdt, volop kan genieten.

Voor de kultuur kunnen wij naar het aangehaalde artikel verwijzen.

E. TH. W.

VERBETERING.

In het nummer van 13 Maart l.l. (No. 11) staat onder de afbeelding op blz. 126: Barnhof, waarvoor men gelieve te lezen Bornhof.

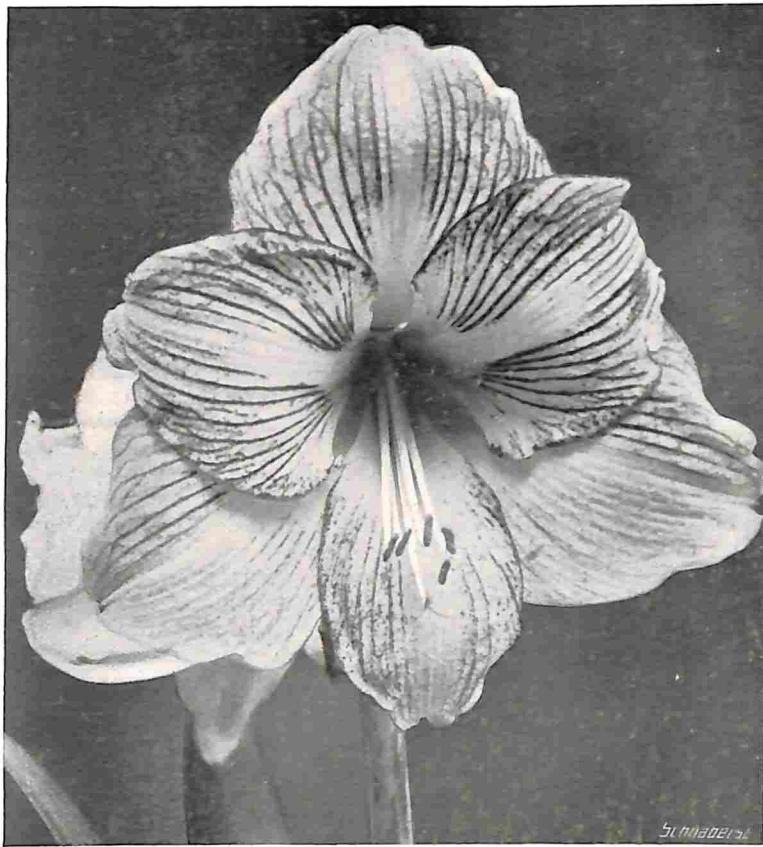

Foto C. Steenberg.

EEN MOOIE HIPPEASTRUM.